

**БОЛАЛАР КАСАЛЛИКЛАРИНИ
ИНТЕГРИРЛАШГАН УСУЛДА
ОЛИБ БОРИШ**

ДАВОНИ БЕЛГИЛАНГ

**Жаҳон Соғлиқни Сақлаш
Ташкилоти, Бола соғлиги ва
Ривожланиш бўлими (СНД).
Ўзбекистон Республикаси
Соғлиқни сақлаш вазирлиги**

ЮНИСЕФ

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI SOĞ'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
ТИББИЙ ТАЪЛИМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ
РЕСПУБЛИКА ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН ПЕДИАТРИЯ
ИЛМИЙ -АМАЛИЙ ТИББИЁТ МАРКАЗИ

“ТАСДИҚЛАЙМАН”

ЎзР ССВ Фан ва ўқув юртлари
бош бошқармаси бошлиги
Д.У. С.Исмаилов
2013 й. 19.08.13
№ 5 баённома

“КЕЛИШИЛДИ”

ЎзР ССВ Тиббий таълимини
ривожлантириш маркази
директори
М.Х. Алимова
2013 й. 19.08.13
№ 5 баённома

Болалар касалликларини интегрirlашган усулда олиб бориш

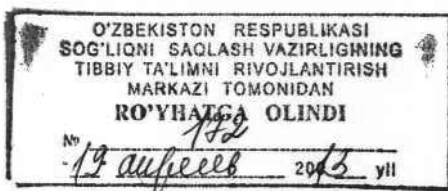
Давони белгиланг

**Болалар касалликларини интегрirlашган усулда олиб бориш
бўйича**

**ЖССТ томонидан ишлаб чиқилган ва Ўзбекистон Республикаси
мутахассислари томонидан мослаштирилган**

ЎҚУВ КУРСИ

Тошкент 2013

Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилоти 1998

Ушбу ҳужжат кенг омма учун чоп этишга мўлжалланмаган бўлиб, барча ҳуқуқлар Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилотига тегишлидир. (ЖССТ). Ушбу ҳужжат ЖССТ-нинг олдиндан берилган ёзма рухсатисиз тўлиқ ёки қисман таржима этилиши, эркин ҳолда тўпламлар ва рефератлар учун фойдаланилиши мумкин эмас. Ушбу ҳужжатнинг бирорта қисми ҳам, ЖССТ-нинг олдиндан берилган рухсатисиз, маълумотлар базасида сақланиши, ёки барча-механик, электрон ёки бошқа йуллар билан узатилиши мумкин эмас.

«Болалар касалликларини интегрирлашган усулда олиб бориш» ўқув курси Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилотининг Бола Соғлиги ва Ривожланиш Бўлими (СНД) ва ЮНИСЕФ томонидан АСТ International, Атланта, Жоржия, АҚШ, билан шартнома асосида тайёрланган.

Ушбу қўлланма, Болалар касалликларини интегрирлашган усулда олиб бориш стратегияси бўйича миллий тренерлар т.ф.д. З.Е. Умарназарова, т.ф.д. И.М. Ахмедова, т.ф.н. Г.Б. Утепова томонидан матнлар асосида қайтадан ЖССТ охириги тавсиялари асосида янгиланди ва қайта чоп этилган (Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни Сақлаш вазирлигининг Республика ихтисослаштирилган педиатрия илмий-амалий тиббиёт маркази, Тошкент педиатрия тиббиёт институти).

Ўқув курси бирламчи бўғин тизими, болалар тиббиёт муассасалари, шунингдек тиббиёт олий ўқув юртлари, ўрта махсус ўқув юртлари ва Тошкент врачлар малакасини ошириш институти ўқув дастурларига киритиш учун мўлжалланган.

Тақризчилар: Э.А. Шомансурова, т.ф.д., ТошПТИнинг амбулатория тиббиёти кафедраси мудири

К.Ш. Салихова, т.ф.н. ЎзРССВ РИПИАТ Маркази илмий-ишлар бўйича директор муовини

Ўқув курси ЎзР ССВ РИПИАТ Марказида 2013 йил 14 мартдаги Илмий Кенгашида кўриб чиқилди ва тасдиқланди, 3-мажлис баённомаси.

Илмий котиба т.ф.н.

Д.С. Арипова

МУҚАДДИМА.....	5
1.0. БОЛАНИ ЗУДЛИК БИЛАН КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШГА ЗАРУРИЯТ БОРМИ, АНИҚЛАНГ	8
МАШҚ А.....	13
2.0. ЗУДЛИК БИЛАН КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШГА МУҲТОЖ БЎЛМАГАН БЕМОРЛАРГА ҚИЛИНАДИГАН ДАВОНИ АНИҚЛАНГ.....	15
МАШҚ Б.....	20
МАШҚ В.....	28
3.0. КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШДАН ОЛДИН ЗУДЛИК БИЛАН ҚИЛИНАДИГАН ЗАРУР ДАВОНИ БЕЛГИЛАНГ	30
МАШҚ Г	32
4.0. БОЛАНИ КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШДАН АВВАЛ УНГА ЗУДЛИК БИЛАН ҚИЛИНАДИГАН ДАВОНИ БАЖАРИНГ	38
5.0. БОЛАНИ КАСАЛХОНАГА ЮБОРИНГ	38
МАШҚ Д.....	41
МАШҚ Е.....	46

ДАВОНИ БЕЛГИЛАНГ

МУҚАДДИМА

Бундан олдинги модулда Сиз 2 ойликдан 5 ёшгача бўлган боланинг аҳволига баҳо бериш ва ундаги касаллик ёки касалликларни таснифлашни билиб олган эдингиз. Ишнинг эндиги босқичи зарур давои аниқлаб олиб, белгилашдир. Анча оғир касаллик билан оғриган бола баъзи ҳолларда даволаниш учун касалхонага юборишга муҳтож бўлади. Ана шундай ҳолларда уни касалхонага юборишдан олдин Сиз шошилиш давои бошлашингиз керак бўлади.

ЎҚИТИШДАН МАҚСАД

Ушбу модулда қуйида келтирилган кўникмалар тасвирлаб ўтилади ва улардан амалда фойдаланиш учун машқ қилиб кўришга имкон берилади:

- болани зудлик билан касалхонага юбориш тўғрисида қарор қилиш;
- зарур давои белгилаб олиш;
- зудлик билан касалхонага юборишга муҳтож беморлар учун:
 - касалхонага юборишдан олдин қилинадиган шошилиш давои аниқлаб, белгилаб олиш;
 - болани касалхонага юбориш зарурлигини онасига тушунтириш;
 - йўлланма тузиш.

Ушбу модулда **зарур давои аниқлаб, белгилаб олишга** асосий эътибор берилади. Танланган давои қай тариқа олиб бориш кераклигини *Болани Даволанг* деб аталган кейинги модулдан билиб оласиз.

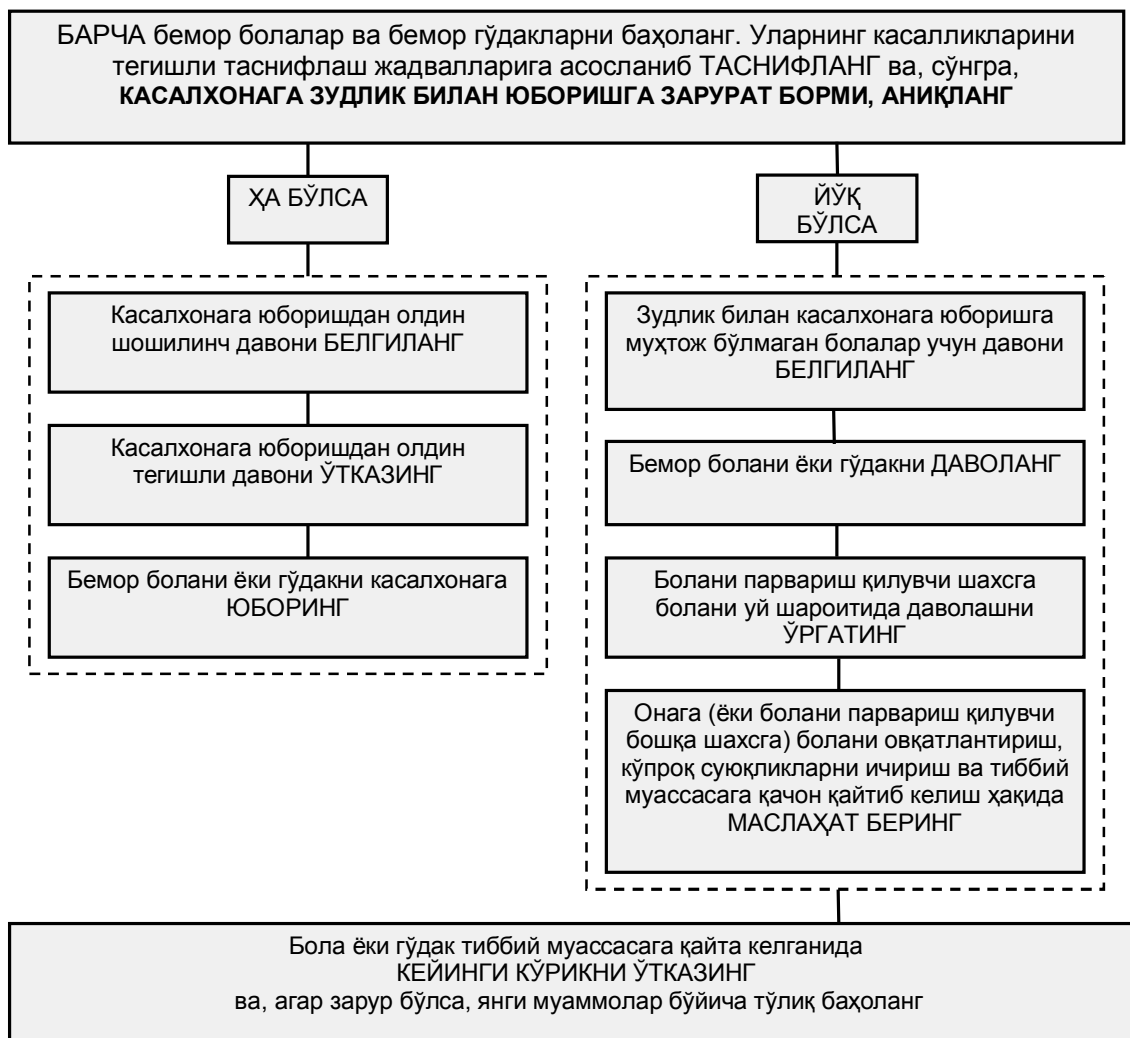
Қуйида келтирилган диаграммада болага давони белгилаш босқичлари кўрсатилган.

- Болани баҳолаб бўлгандан сўнг, ўзингизга беришингиз зарур бўлган биринчи саволингиз - бу:

"Бу болани касалхонага зудлик билан юбориш керакми?"

ВА

"Касалхонага кетишдан олдин қандай даво ўтказиш зарур?"

- Болага қандай даво кераклиги ҳақида қарор қабул қилиш учун буклетнинг *БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ* схемасининг ДАВОНИ БЕЛГИЛАНГ устунчасидан фойдаланинг.
1. Агар болада фақат битта тасниф бўлса, шу бола хусусида нималар қилиш кераклигини аниқлаб олиш анча осон бўлади. Бироқ кўпгина беморларда биттадан ортиқ тасниф бўлиши мумкин.
 2. Агар болада бир нечта тасниф бўлса, бу болага зарур давони белгилаш учун Сиз барча таснифларнинг *БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ* схемаларига мурожаат қилинг. Рангли қаторлар Сизга тезда давони танлашда ёрдамлашади.
- **Пушти қатор** таснифи бола шошилиш касалхонага юборишга ва жиддий эътиборга муҳтожлигини кўрсатади. Бу оғир таснифдир.

- **Сарик қатор** таснифи болага тегишли орал антибактериал препарат ёки бошқа даво зарурлигини англатади. Ушбу даволаш уй шароитида орал препаратларни қандай бериш ёки маҳаллий инфекцияни қандай даволаш кераклигини онага ўргатишни ўз ичига олади. Сиз онага болани қандай парвариш қилиш ҳақида маслаҳатлар беришингиз ва амбулаторияга яна қачон қайтиб келиш зарурлигини айтишингиз керак бўлади.
- **Яшил қатор** таснифи бола тиббий махсус давога, масалан, антибактериал препаратларга муҳтож эмаслигини кўрсатади. Онани, ёки бошқа шахсни болани уйда парвариш қилишга ўргатинг. Масалан, бемор болани қандай овқатлантиришни ёки диареяда суюқликларни қандай беришни онага ўргатинг. Яна қандай белгилар пайдо бўлганда тиббий муассасага қайтиб келиш зарурлигини онага тушунтиринг.

Баъзи таснифларнинг даволаш устунчасида **"Зудлик билан касалхонага юборинг"** деб ёзилган. Касалхона (ёки стационар) деганда жуда оғир болаларни даволаш учун малакали мутахассислар ва керакли тиббий асбоб-анжомлар билан таъминланган, ётиб даволаниш учун мўлжалланган тиббий муассаса тушунилади. Агар Сиз касаллар ётиб даволаниши учун ўринлари бор тиббий муассасада ишлайдиган бўлсангиз, касалхонага юбориш, деган гап боланинг Сиз ишлаб турган муассасанинг касалхона бўлимига ётиши деган маънони билдириши мумкин. Агар бола зудлик билан касалхонага юборишга муҳтож бўлса, уни жўнатишдан олдин қилинадиган давони аниқлаб олишингиз керак. Давонинг баъзи турларини (масалан, кулокни тозалаб, қуритиб олиш) болани касалхонага юборишдан олдин ўтказишга ҳожат бўлмайди. Мазкур бўлим болани касалхонага юборишдан олдин зудлик билан унга қилинадиган давони аниқлаб олиш учун Сизга ёрдам беради.

Сиз яшаб турган жойда касалхона бўлмаса, мазкур бўлимда кўрсатилгандан кўра бошқача қарор қабул қилишингиз мумкин. Касалхонада болага яхши малакали ёрдам кўрсатишларига ишончингиз комил бўлсагина болани касалхонага юборишингиз керак. Баъзи ҳолларда болага ўзингиз кўрсатган сифатли ёрдамнингиз уни олисдаги касалхонага жўнатишдан кўра кўпроқ наф беради, чунки ўша касалхонада болага даво қилиш учун зарур асбоб-анжомлар ва малакали ходим бўлмаслиги мумкин.

Агар болани касалхонага юборишнинг иложиси бўлмаса ёки ота-она болани касалхонага олиб боришдан бош тортадиган бўлса, тиббий ходим болани парвариш қилишда оилага ёрдам бериш керак. Болани кунига бир неча марта кўриб туриш имкони бўлиши учун уни тиббий муассасага жуда яқин жойга жойлаштириш мумкин, ёки болага дори воситаларини ўз вақтида бериб туришда, болага еб-ичиришда ёрдам бериш учун тиббий ходим унинг уйига қатнаб кузатиши мумкин. *Болани Даволанг* модулига берилган иловада болани касалхонага юбориш зарур бўлсаю, лекин бунинг иложи бўлмаса, нималар қилиш кераклиги тасвирлаб ўтилади.

1.0. БОЛАНИ ЗУДЛИК БИЛАН КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШГА ЗАРУРИЯТ БОРМИ, АНИҚЛАНГ

ОҒИР ТАСНИФЛАР БЎЛГАНИДА БОЛАНИ КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШ

БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ схемасидаги оғир таснифларни кўриб чиқинг. Булар пушти ранг билан ажратилган бўлиб, қуйидагиларни ўз ичига олади:

ОҒИР ПНЕВМОНИЯ ЁКИ ЖУДА ОҒИР КАСАЛЛИК
ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ
ОҒИР ЧЎЗИЛУВЧАН ДИАРЕЯ
ДИЗЕНТЕРИЯ
ЖУДА ОҒИР ФЕБРИЛ КАСАЛЛИК
ОҒИР АСОРАТЛИ ҚИЗАМИҚ
ҲАЛҚУМ АБСЦЕССИ
МАСТОИДИТ
ОЗИҚЛАНИШНИНГ ОҒИР БУЗИЛИШИ ЁКИ ОҒИР КАМҚОНЛИК

Ана шундай таснифлар учун даво турлари рўйхатидаги «**ЗУДЛИК БИЛАН касалхонага юборинг**» деган кўрсатмага эътибор беринг. Бу кўрсатма болани касалхонага юборишдан олдин унга зудлик билан зарур даво қилиш кераклигини, сўнгра эса, дарҳол касалхонага юбориш зарурлигини билдиради. Касалхонага жўнатишни пайсалга солиши мумкин бўлган даво турлари билан овора бўлиб, фурсатни ўтказманг.

Истисно: ОҒИР ЧЎЗИЛУВЧАН ДИАРЕЯда – «Касалхонага юборинг» кўрсатмаси. Бу – беморни касалхонага юбориш зарур, лекин унчалик шошилишч эмас, деган маънони билдиради. Демак, мазкур модулнинг 2.0. бўлимида баён этилганидек, давони белгилаб олишга ва беморни касалхонага жўнатишдан аввал барча турдаги давони ўтказишга вақт бор.

Яна битта истисно бўлиши мумкин: ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ деб биттагина тасниф олган болани, агар амбулаториянгиз уни даволаш учун тегишлича таъминланган бўлса, касалхонага юбормай, қолдиришингиз ва даволаб боришингиз мумкин. Бундай болада сувсизланишга доир умумий хавф белгилари бўлиши мумкин. Масалан, у летаргик ҳолатда ётган, хушдан кетган ёки оғир даражада сувсизланиб қолгани учун суюқлик ича олмайдиган бўлиши мумкин.

ДИАРЕЯ БИЛАН КАСАЛЛАНИБ, ОҒИР ДАРАЖАДА СУВСИЗЛАНГАН БОЛА

БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ схемасидаги ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ бўлимини ўқиб чиқинг.

Куйидаги белгилардан икkitаси бўлса: ▪ Летаргик ҳолатда ёки беҳуш ▪ Кўзлари киртайган ▪ Суюқлик ича олмайди ёки ёмон ичади ▪ Тери бурмаси жуда секин текисланади	ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ	➤ Агар болада бошқа оғир касаллик бўлмаса: - Оғир сувсизланишдаги суюқликларни беринг (В режа) ЁКИ ➤ Агар болада бошқа оғир касаллик бўлса: - ЗУДЛИК билан касалхонага юборинг, йўлда онаси болага тез-тез ОРВ хўплатиб бориши лозим. - Онасига болани эмизиб кетишни маслаҳат беринг. ➤ Бола 2 ёш ва ундан катта бўлса, ушбу жойда вабо кузатилса, вабони даволаш учун антибактериал препарат беринг
--	------------------------------------	--

Боладаги бирдан-бир оғир тасниф ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ бўлса, уни касалхонага юбориш керак-керакмаслигини аниқлаш учун В режадан фойдаланинг. В режа *ДАВОЛАНГ* схемасида келтирилган. Бу режа оғир даражада сувсизланиб қолган болага амбулаториянгизда яхши даво қилиш мумкин-мумкинмаслигини аниқлаб олишда Сизга ёрдам беради. В режанинг қабул қилиниши керак бўлган қарорлар кўрсатиб қўйилган чапки қисми кейинги бетда келтирилган. Схеманинг ўнг томони соддалаштирилган. Суюқликлар ёрдамида қилинадиган давони қандай ўтказиш кераклигини *Болани Даволанг* модулида билиб оласиз.

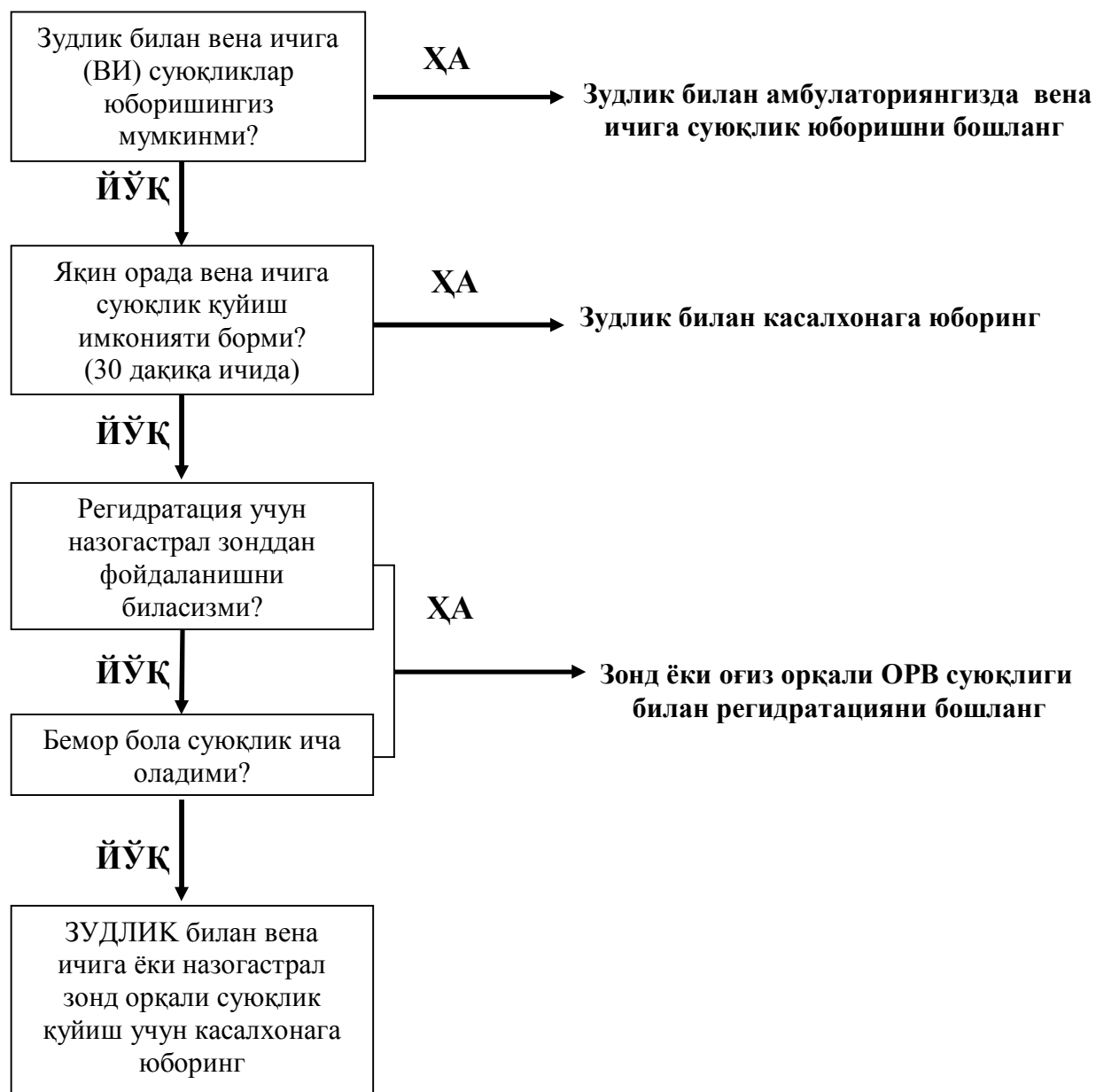
Болада ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ устига бошқа оғир тасниф ҳам бўлса, уни касалхонага юборишингиз керак. Бундай болани даволаш учун махсус кўникмалар бўлиши зарур, чунки жуда қисқа вақт ичида буюриладиган ҳаддан ташқари катта ҳажмдаги суюқлик боланинг ҳаёти учун хавфли бўлиши мумкин.

Куйида келтирилган схемани ўқитувчингиз Сизга тушунтириб беради.

В РЕЖАСИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИГАН ҚАРОРЛАР:

ОҒИР СУВСИЗЛАНИШГА ТЕЗДА ДАВО ҚИЛИНГ

ШУ ЕРДАН БОШЛАНГ

В режани кейинги модулда ўрганиб чиқасиз. В режа суюқликлар ёрдамида даво қилинганидан кейин сувсизланиш даражасига такрор баҳо беришни ўз ичига олади. Регидратация ишини болада яхши ўтказа оладиган бўлсангиз, уни касалхонага юборишнинг зарурати қолмайди.

УМУМИЙ ХАВФ БЕЛГИЛАРИ БОРЛИГИ УЧУН БОЛАНИ КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШ

Умумий хавф аломати бор болаларнинг кўпчилигида оғир тасниф ҳам бўлади. Ана шундай болалар ушбу оғир таснифга қараб касалхонага юборилади (ёки бу болаларда фақат ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ бўлса, уларни мумкин қадар ўзининг жойида даволанади).

Камдан-кам ҳолларда болаларда оғир тасниф бўлмагани ҳолда умумий хавф белгилари бўлиши мумкин. Бундай болалар зудлик билан касалхонага юборишга муҳтож бўлади. **БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ** схемасининг пастки қисмидаги рамка Сизга мана бу гапларни эслатиб туради:

ҲАР ҚАНДАЙ УМУМИЙ ХАВФ БЕЛГИСИ БОР БОЛАНИ унга тўғри келадиган антибактериал препарат ва шошилиш даво учун бошқа дориларнинг биринчи дозаси берилганидан кейин **КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШНИ ТАЪМИНЛАНГ**.

Истисно: В режа бўйича болада регидратация ўтказиш умумий хавф белгиларини бартараф этиши ва шу билан болани касалхонага ётқизишга ҳожат қолдирмаслиги мумкин.

БОШҚА ОҒИР МУАММОЛАР БОРЛИГИ УЧУН БОЛАНИ КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШ

БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ схемаси болаларда юзага келиб қолиши мумкин бўлган муаммоларнинг ҳаммасини ҳам ўз ичига олмайди. Сиз ўзингизга мана бундай деб савол бериб кўришингиз керак:

Болада ушбу амбулаторияда даво қилиб бўлмайдиган бошқа бирор оғир муаммо борми?

Масалан, болада қаттиқ қорин оғриғи сингари схемага киритилмаган оғир муаммо бўлиши мумкин. Агар Сиз шундай оғир муаммога даво қилолмайдиган бўлсангиз, болани касалхонага юборишингиз керак.

Эсингизда тутинг: Кўпчилик болаларда умумий хавф белгилари, оғир таснифлар ёки бошқа оғир муаммолар бўлмайди. **Болада юқорида санаб ўтилган муаммоларнинг бирортаси ҳам бўлмаса, бундай бола касалхонага ётқизишга муҳтож эмас.** Сиз ушбу модулнинг 2.0. бўлимида тасвирлагандек даво белгилашингиз керак.

1 МИСОЛ:

2 яшар Гулчатой. Бу қизчада умумий хавф аломатлари йўқ. Танасининг ҳарорати 37,5°C. Гулчатойнинг қулоғи ҳам оғир эди ва тиббий ходим унинг қулоғидан йирингли суюқлик оқаётганини аниқлади. Онаси бундай суюқлик келаётганини шу кунгача қўрмаганини айтди. Шундай қилиб, Гулчатойнинг касаллигига **ТОМОҚДА МУАММО ЙЎҚ, ҚУЛОҚНИНГ ЎТКИР ИНФЕКЦИЯСИ** деб тасниф берилди. Тиббий ходим боладаги иситмани **БАКТЕРИАЛ ИНФЕКЦИЯ ЭХТИМОЛИ** деб таснифлади.

Гулчатойнинг ҳолати **КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ВА КАМҚОНЛИК ЙЎҚ** деб таснифланди. Унда бошқа таснифлар йўқ. Гулчатой касалхонага юборишга муҳтож эмас, унда умумий хавф белгилари йўқ ва оғир таснифлар йўқ.

2 МИСОЛ

4 ойлик Феруз. Бу бола тиришиб, шайтонлаган, йўталади ва унда кўкрак қафасининг ичга тортилиш ҳодисаси бор. Боланинг касаллигига **ОҒИР ПНЕВМОНИЯ ЁКИ ЖУДА ОҒИР КАСАЛЛИК** деб тасниф берилди. Унда иситма ҳам бор, бу **ЖУДА ОҒИР ФЕБРИЛ КАСАЛЛИК** деб таснифланди. Шубҳасизки, Феруз оғир тасниф бўйича касалхонага юборишга муҳтож.

3 МИСОЛ

7 ойлик Камола. Бу қизчада битта умумий хавф аломати бор: у летаргик ҳолатда ётибди. Камолада **ОҒИР СУВСИЗЛАНИШГА** олиб келган диарея бор, бошқа ҳеч қандай оғир таснифлар йўқ, шунга қўра тиббий ходим В Режани танлади. Тиббий ходим суюқликларни венадан юбора оладиган бўлгани учун, у Камолани венадан юбориладиган суюқликлар ёрдамида ўзининг тиббий муассасасида даволайди. Камолада регидратация ишлари яхши ўтказилса ва қизча летаргик ҳолатдан чиқса, у касалхонага юборишга муҳтож бўлмайди.

4 МИСОЛ

3 ойлик Лола. Бу қизча беҳуш бўлиб ётибди. **БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ** схемасида санаб ўтилган асосий симптомларнинг ҳеч қайсиси бу қизчада йўқ. Лола умумий хавф белгиси борлиги сабабли касалхонага юборишга муҳтож.

МАШҚ А

Ушбу машқда Сиз беморни зудлик билан касалхонага юбориш зарурияти бор-йўқлигини аниқлайсиз. Тўғри жавобни белгилаб чиқинг.

1. 11 ойлик Сайёра. Бу қизчада умумий хавф белгилари йўқ. Унда:

ПНЕВМОНИЯ,
ҚУЛОҚНИНГ ЎТҚИР ИНФЕКЦИЯСИ бор,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ.
Бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Сайёра зудлик билан касалхонага юборишга муҳтожми? ҲА ____ ЙЎҚ ____

2. 6 ойлик Камола. Бу қизчада умумий хавф белгилари йўқ. Унда:

ПНЕВМОНИЯ ЙЎҚ, ЙЎТАЛ ЁКИ ШАМОЛЛАШ,
СУВСИЗЛАНИШ ЙЎҚ,
ЧЎЗИЛУВЧАН ДИАРЕЯ бор,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ.
Бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Камола зудлик билан касалхонага юборишга муҳтожми? ҲА ____ ЙЎҚ ____

3. 7 ойлик Акбар. Бу болада умумий хавф белгилари йўқ. Унда:

ПНЕВМОНИЯ,
БАКТЕРИАЛ ИНФЕКЦИЯ ЭХТИМОЛИ,
МАСТОИДИТ,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ.
Бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Акбар зудлик билан касалхонага юборишга муҳтожми? ҲА ____ ЙЎҚ ____

4. 2 яшар Эркин. Бу бола эрталаб тиришиб, шайтонлаган, иштаҳаси ёмон. Унда:

ТОМОҚДА МУАММО ЙЎҚ, КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ.
Бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Эркин зудлик билан касалхонага юборишга муҳтожми? ҲА ____ ЙЎҚ ____

5. 9 ойлик Ҳамза. Бу бола летаргик ҳолатда ётибди. Унда:

ДИАРЕЯ, ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ.

Бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Мазкур тиббий муассаса венадан суюқликлар юбориб, даво қилишни таъминлай олади. Ҳамза зудлик билан касалхонага юборишга муҳтожми? ҲА ____ ЙЎҚ ____

6. 19 ойлик Сирожиддин. Бу бола суюқлик ича олмайди. Унда:

ҲАЛҚУМ АБСЦЕССИ,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ.
Бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Сирожиддин зудлик билан касалхонага юборишга муҳтожми? ҲА ____ ЙЎҚ ____

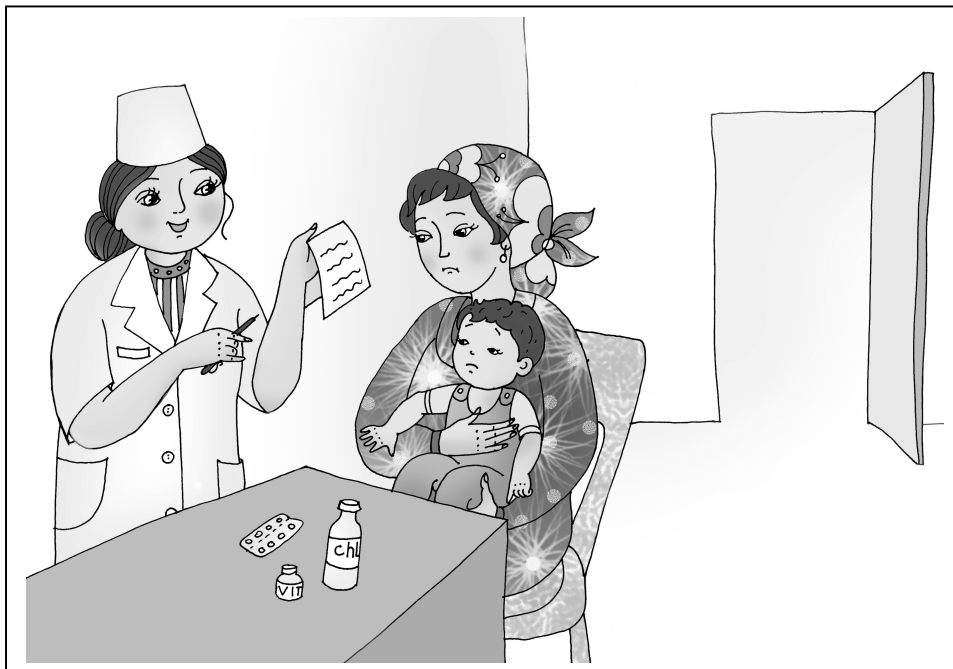
7. 2 яшар Зулфия. Бу қизчада умумий хавф белгилари йўқ. Унда:

ДИАРЕЯ, ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ,
ТОМОҚДА МУАММО ЙУҚ,
ОЗИҚЛАНИШНИНГ ОҒИР БУЗИЛИШИ ЁКИ ОҒИР КАМҚОНЛИК.
Бошқа ҳеч қандай таснифлар йўқ.

Зулфия зудлик билан касалхонага юборишга муҳтожми? ҲА ____ ЙЎҚ ____

Бу машқни тугатганингиздан кейин жавобларингизни ўқитувчи билан муҳокама қилинг.
--

2.0. ЗУДЛИК БИЛАН КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШГА МУҲТОЖ БЎЛМАГАН БЕМОРЛАРГА ҚИЛИНАДИГАН ДАВОНИ АНИҚЛАНГ

Боланинг ҳолатини баҳолаб бўлгандан сўнг, унинг тасниф(лар)и ва зарур даволаш режаси тўғрисидаги маълумотларни Ёзув шаклига ёзинг. Бу Ёзув шакли боланинг ҳар бир мурожаатида ҳар сафар янгидан тўлдирилиб, юқорисига бола мурожаат қилган сана ёзилади. Тўлдирилган бу Ёзув шакли боланинг ривожланиш картасига (ф.112/у) ёпиштириб қўйилади.

Ёзув шаклининг олд қисмига ёзилган ҳар бир тасниф учун, ушбу Ёзув шаклининг орқа томонига тегишли даволаш режасини ёзишингиз керак. **БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ** схемасининг "Давони белгиланг" устунчасида ҳар бир тасниф учун зарур бўлган даволаш режалари келтирилган. Бу устунчадан Сиз аниқ бир бемор болага тегишли даволаш тавсияларини ёзиб олишингиз зарур.

Ёзув шаклини тўлдиришда қуйидаги **оддий қоидаларни** эслаб қолинг:

- Даволаш режасини Ёзув шаклининг орқа томонига, таснифнинг рўпарасига ёзинг.
- Фақат тегишли таснифга тўғри келадиган даволаш режасини ёзиб олинг.
- Зарур бўлса, дори воситалари номларини қисқартиринг.
- Агар бир неча тасниф учун бир хил даволаш режаси талаб қилинса, бу даволашни бир марта ёзинг. Бироқ, турли муаммоларни даволаш учун ҳар хил антибактериал дори воситалари зарур бўлиши мумкин, бундай ҳолларда ҳар бир муаммонинг давоси учун алоҳида антибактериал даво ёзинг.

«Кейинги кўрик» сўзларидан бошланадиган йўл-йўриқларни қўшиб қўйишни унутманг. Бу – она маълум муддатдан кейин боласини тиббий муассасага яна олиб келиши керак, деган маънони билдиради. Буюрилган давонинг нечоғлик наф берганини аниқлаш ва, агар зарур бўлса, бошқача даво буюриш учун кейинги кўрик жуда муҳим. Кейинги кўрик атамасини белгилаш учун Сиз «К/к» қисқартмасидан фойдаланишингиз мумкин.

Кейинги кўрик учун бир нечта муддатлар кўрсатиб қўйилган бўлса, энг эрта муддатдаги мажбурий кўрикни танланг («Агар» деган сўз билан бошланмайдиган кўрик мажбурий кўрик деб ҳисобланади). Масалан:

«Кейинги кўрик 2 кундан кейин» деган ибора кейинги мажбурий кўрик учун мўлжалланган аниқ муддатни билдиради.

«Агар иситма давом этадиган бўлса, кейинги кўрик 2 кундан кейин» дейилгани мажбурий кўрик эмас. Демак, иситма давом этадиган бўлса, ана шундагина болани тиббий муассасага олиб келиш керак.

Энг эрта муддатдаги мажбурий кейинги кўрик вақтини касал бола Ёзув шаклининг орқа томонида ажратилган жойга ёзиб қўйинг. Мана шу кейинги кўрикнинг зарурлигини онага тайинланг. (Иситма сингари симптомлар давом этаверадиган бўлса, кейинги кўрикнинг зарурлигини ҳам унга айтиб қўйинг). Кейинчалик, яъни она кейинги кўрик учун тиббий муассасага келганида Сиз унга яна келиб кўриниш зарурлигини айтишингиз мумкин.

Болани касалхонада текшириб кўриш учун бериладиган муддатсиз (шошилишч эмас) йўлланмалар хусусидаги йўл-йўриқларни кўрсатиб ўтишни ҳам унутманг. Масалан, йўтал 21 кундан ортиқ ёки иситма 7 кундан ортиқ давом этиб келаётган бўлса, Сиз «Текшириш учун поликлиникага юборилсин» деб ёзиб қўйишингиз керак. Она боласини пайсалга солмай поликлиникага олиб бориши кераклигига қарамай, бундай йўлланмалар шошилишч бўлиб ҳисобланмайди. Бошқа ҳар қандай даво болани касалхонага юбориш олдидан ўтказилиши мумкин.

Касал бола Ёзув шаклида «Қачон дарҳол яна келиш кераклигини онага тушунтириб қўйинг» деган сатр борлигига аҳамият беринг. Бу кўрсатмани яна санаб ўтиш керакмас. Қандай белгилар пайдо бўлганида боласини даволатиш учун она яна дарҳол тиббий муассасага келиши кераклигини унга тушунтириб қўйишингиз лозим. Мана шундай белгилар нималардан иборатлигини Сиз мазкур модулда кейинроқ билиб оласиз.

Эслатма: Касал бола Ёзув шаклининг бола овқатига доир бўлимларини тўлдиришни Сиз *ОНАГА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ* модулида билиб оласиз. Боланинг овқатланишига баҳо бериш зарур бўлса, бу ишни болани кўздан кечириш жараёнида унинг шошилишч эҳтиёжларини эътиборга олиб бўлганингиздан кейин исталган қулай пайтда бажаришингиз мумкин.

Бирок, антибиотик бир нечта муаммоларнинг давоси учун талаб этиладиган бўлса, Сиз бу муаммоларнинг ҳаммасини бирма-бир кўрсатиб ўтишингиз керак, масалан:

Пневмонияга даво қилиш учун антибактериал препарат,
Shigella-га даво қилиш учун антибактериал препарат.

Иккита ҳар хил муаммога даво қилиш учун битта антибактериал препаратнинг ўзидан фойдаланиш мумкин бўлган пайтда Сиз биргина ўша антибактериал препаратни беришингиз мумкин, лекин иккита ҳар хил муаммо иккита ҳар хил антибактериал препарат ишлатишни талаб қилиши мумкин. Антибактериал воситаларни танлаш хусусида Сиз *Болани Даволанг* модулидан анча батафсил билиб оласиз.

БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ схемасининг «Давони белгиланг» устунчасидаги йўл-йўриқларнинг кўпчилиги осон ва тушунарли.

МИСОЛ

Кейинги бетда келтирилган касал бола Ферузанинг Ёзув шаклини ўрганиб чиқинг. Тиббий ходим *БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ* схемасининг «Давони Белгиланг» устунчасидан фойдаланган ва зарур давонинг ҳаммасини шаклнинг орқа томонида санаб ўтган.

Феруза касалхонага юборишга муҳтож эмас, чунки унда умумий хавф белгилари йўқ ва оғир таснифлар ҳам йўқ. Бу кизчага мазкур тиббий муассасанинг ўзида даво қилинади.

Пневмония ва қулоқнинг ўткир инфекциясига даво қилиш учун тиббий ходимнинг амоксициллин антибактериал препаратни танлаганига эътибор беринг. Яна шунга назар солингки, энг эрта муддатда мажбурий кейинги кўрикни ўтказиш куни шаклнинг алоҳида ажратиб қўйилган жойига ёзилган.

2 ОЙЛИКДАН 5 ЁШГАЧА БЎЛГАН КАСАЛ БОЛАНИ ОЛИБ БОРИШ

Исми Феруза Ёши 17 ойлик Оғирлиги 11 кг Танасининг ҳарорати 38,5°C
 СЎРАБ КЎРИНГ: Болада қандай муаммолар бор йўтал, иситма Биринчи ташриф V Такрорий ташриф ТАСНИФЛАНГ
 БАҲОЛАНГ (бор симптомларни айланага олинг)

ТЕКШИРИБ КЎРИНГ, УМУМИЙ ХАВФ БЕЛГИЛАРИ БОРМИ? • ИЧА ОЛМАЙДИ ЁКИ ЭМА ОЛМАЙДИ • ХАР ҚАНДАЙ ОВҚАТ ЁКИ СУЮКЛИКДАН СЎНГ ҚАЙТ ҚИЛАДИ • ШАЙТОНЛАШ • ЛЕТАРГИК ҲОЛАТДА ЁКИ ХУШСИЗ	Умумий хавф белгилари борми? Ҳа <u>Йўқ</u> <u>V</u> Касалликни таснифлашда умумий хавф белгилари бор ёки йўқлигини эътиборга олишни унутманг																						
ЙЎТАЛ ЁКИ НАФАС ҚИЙИНЛИГИ БОРМИ? • Қачондан буён <u>6</u> кун	Ҳа <u>V</u> Йўқ <u>_____</u> • Минутдаги нафас сонини сананг. Минутига <u>46</u> та. • <u>Нафас тезлашганми?</u> • Кўкрак қафасининг тортилиши борми? • Кўринг ва эшитинг, стридор борми? • Кўринг ва эшитинг, астмоид нафас борми? • Агар астмоид нафас бўлса, бу қайта эпизодми?	Пневмония																					
БОЛАДА ДИАРЕЯ БОРМИ? • Қачондан буён? <u>_____</u> кун • Ахлатида қон борми?	Ҳа <u>_____</u> Йўқ <u>V</u> • Умумий аҳволига қаранг. Бола: -Летаргик ҳолатда ёки хушсизми? -Безовта ёки бетокатми? • Изланг, кўзлари киртайганми? • Болага суюқлик таклиф этинг: -Ича олмайди ёки ёмон ичадими? -Ютокиб ичадими, чанқокми? • Қорнида тери бурмалари реакциясини текшириб кўринг. Тери бурмалари: -Жуда секин (2 секунддан ортиқ) текисланади -Секин (2 секундгача) текисланади																						
БОЛАДА ИСИТМА БОРМИ? • Қачондан буён? <u>2</u> кун • 7 кун ва ундан кўп бўлса, иситма ҳар кун кузатиладими? • Охириги 3 ой давомида бола қизамиқ билан касалланганми?	Анамнезда иссиғи бор ёки ҳарорати 37,5°C ва юқори ёки бадани иссиқ) Ҳа <u>V</u> Йўқ <u>_____</u> • Энса мускулларини кўздан кечиринг ва ригидлигини аниқланг. • Иситманинг бошқа мумкин бўлган сабабларини изланг • ҚИЗАМИҚ белгиларини изланг: • Ялли тошма ва • Мана бу белгиларнинг бири: йўтал, томоқ ёки кўзларнинг қизаргани бор-йўқлигини излаб кўринг.	Бактериал инфекция эҳтимоли																					
Агар болада қизамиқ бор ёки у охириги 3 ой давомида қизамиқ билан касалланган бўлса:	• Қараб кўринг, оғзида яралар борми? • Улар чуқур ва каттами? • Қараб кўринг, кўзлар йиринглашганми? • Қараб кўринг, кўз шох пардаси хиралашганми?																						
БОЛАНИНГ ЁШИ 18 ОЙЛИКДАН КАТТА БЎЛСА ТОМОҒИДА МУАММОЛАР ИЗЛАНГ • Бола томоғи оғриб, ича олмайдими?	• Томоғи қизарганми? • Томоғида йиринг борми? • Бўйин лимфа туғунлари катталашганми?																						
БОЛАДА ҚУЛОҚЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ МУАММОЛАР БОРМИ? Ҳа <u>V</u> Йўқ <u>_____</u> • <u>Қулоқда оғриқ борми?</u> • Қулоқдан йиринг оқадики? • Агар окса, қачондан буён? <u>_____</u> кун • Қараб кўринг, қулоқдан оқаётган йиринг борми? • Пайпаслаб кўринг, қулоқ оркасида оғриқли шиш борми?	Қулоқнинг ўткир инфекцияси																						
СЎНГРА ОЗИҚЛАНИШНИНГ БУЗИЛИШИ ВА КАМҚОНЛИК БОРМИ, ТЕКШИРИНГ • Кўринг, кўзга ташланадиган оғир озғинлик белгилари борми? • Кўринг, қўл қафтлари оқлиги борми? Унинг даражаси: Яққолми? Ўртачами? • Қараб кўринг, иккала оёқ панжасида шиш борми? • Вазнининг ёшга мослигини аниқланг Кам <u>_____</u> Кам эмас <u>V</u>	Камвазниклик йўқ ёки Камқонлик йўқ																						
БОЛАНИНГ ЭМЛАНГАНЛИК ҲОЛАТИНИ ТЕКШИРИНГ Бугун эмланиши керак вакциналар тагини чизиб қўйинг <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td>БЦЖ <u>V</u></td> <td>АҚДС+НІВ-1 <u>V</u></td> <td>АҚДС+НІВ-2 <u>V</u></td> <td>АҚДС+НІВ-3 <u>V</u></td> <td>КПК-1 <u>V</u></td> <td>АҚДС-4 <u>V</u></td> <td>Витамин А <u>V</u></td> </tr> <tr> <td>ОПВ-0 <u>V</u></td> <td>ОПВ-1 <u>V</u></td> <td>ОПВ-2 <u>V</u></td> <td>ОПВ-3 <u>V</u></td> <td>КПК-2 <u>_____</u></td> <td>ОПВ-4 <u>V</u></td> <td>Мебендазол <u>V</u></td> </tr> <tr> <td>ВГВ-1 <u>V</u></td> <td>ВГВ-2 <u>V</u></td> <td>ВГВ-3 <u>V</u></td> <td>ВГВ-4 <u>V</u></td> <td>Рота-1 <u>V</u></td> <td>Рота-2 <u>V</u></td> <td></td> </tr> </table>		БЦЖ <u>V</u>	АҚДС+НІВ-1 <u>V</u>	АҚДС+НІВ-2 <u>V</u>	АҚДС+НІВ-3 <u>V</u>	КПК-1 <u>V</u>	АҚДС-4 <u>V</u>	Витамин А <u>V</u>	ОПВ-0 <u>V</u>	ОПВ-1 <u>V</u>	ОПВ-2 <u>V</u>	ОПВ-3 <u>V</u>	КПК-2 <u>_____</u>	ОПВ-4 <u>V</u>	Мебендазол <u>V</u>	ВГВ-1 <u>V</u>	ВГВ-2 <u>V</u>	ВГВ-3 <u>V</u>	ВГВ-4 <u>V</u>	Рота-1 <u>V</u>	Рота-2 <u>V</u>		Эмлаш учун яна келиш керак: 6 ёшида (қуни, ойи)
БЦЖ <u>V</u>	АҚДС+НІВ-1 <u>V</u>	АҚДС+НІВ-2 <u>V</u>	АҚДС+НІВ-3 <u>V</u>	КПК-1 <u>V</u>	АҚДС-4 <u>V</u>	Витамин А <u>V</u>																	
ОПВ-0 <u>V</u>	ОПВ-1 <u>V</u>	ОПВ-2 <u>V</u>	ОПВ-3 <u>V</u>	КПК-2 <u>_____</u>	ОПВ-4 <u>V</u>	Мебендазол <u>V</u>																	
ВГВ-1 <u>V</u>	ВГВ-2 <u>V</u>	ВГВ-3 <u>V</u>	ВГВ-4 <u>V</u>	Рота-1 <u>V</u>	Рота-2 <u>V</u>																		
• Болани эмизиб боқасизми? Ҳа <u>_____</u> Йўқ <u>_____</u> Агар эмизиб боқсангиз, қунига неча марта <u>_____</u> • Болани кечаси эмизасизми? Ҳа <u>_____</u> Йўқ <u>_____</u> • Бола бошқа овқат ёки суюқлик оладими? Ҳа <u>_____</u> Йўқ <u>_____</u> • Агар олса, нималарни олади?																							
Қунига неча марта? <u>_____</u> марта. Болани овқатлантириш учун нимадан фойдаланасиз? <u>_____</u> Ҳар сафар қанча овқат берасиз? <u>_____</u> Болани ким ва қандай қилиб овқатлантиради? <u>_____</u> Касаллик вақтида болани овқатлантириш усули ўзгардими? Ҳа <u>_____</u> Йўқ <u>_____</u> Агар ўзгарган бўлса, қандай ўзгарди?																							

БОШҚА ХАР ҚАНДАЙ МУАММОЛАРНИ БАҲОЛАНГ
ОНАДАН УНИНГ СОҒЛИҒИ ҲАҚИДА СЎРАНГ

**Ҳар қандай умумий хавф аломати бор болани касалхонага юбориш
зарурлигини эсингизда тутинг**

ДАВОЛАНГ

- *Пневмония ва қулоқнинг ўткир инфекцияси учун антибактериал препарат беринг*
- *Томоқни юмшатиш. Хавфсиз воситалар билан йўтални енгиллаштириш керак.*
- *Онасига қачон дарҳол келишни тушунтиринг.*
- *Кейинги ташириф 2 кундан сўнг*

Амбулаторияда 1 доза парацетамол беринг
БКИУОБ қўлланимаси бўйича даволанг

Боланинг овқатланишига баҳо беринг. Овқатланишда муаммолар бўлса, онасига уни овқатлантириш хусусида маслаҳатлар беринг.

- *Агар овқатланишда муаммо бўлса, кейинги ташириф 5 кундан сўнг*
- *Онасига қачон дарҳол келишни тушунтиринг*

Кейинги ташириф __2__ кундан кейин

Қандай пайтда дарҳол яна келиш кералигини онага тушунтириб беринг.

Бугунги зарур эмлаш ишларини бажаринг

Болани овқатлантиришга доир маслаҳатлар

МАШҚ Б

Ушбу машқда Сиз зудлик билан касалхонага юборишга муҳтож бўлмаган болалар учун керакли давони белгилаб, аниқлаб оласиз. Дастлабки 2 ҳолда шу ҳоллар тасвирини ўрганиб чиқасиз ва зарур давони унинг учун ажратиб қўйилган жойда қисқача қилиб бирма-бир кўрсатиб қўясиз. Кейинги 2 ҳол учун Сиз касал бола Ёзув шаклни тўлдиришингиз керак бўлади. Зарур давони белгилаб, аниқлаб олиш учун *БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ* схемасидаги «Давони Белгиланг» устунчасидан фойдаланинг.

1. 15 ойлик Саодат. Бу қизчада умумий хавф белгилари йўқ. Унда:

ПНЕВМОНИЯ,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ.
Бошқа таснифлар ҳам йўқ.

Саодат БЦЖ вакцинасини олган, АҚДС ва ХИБ га қарши 3 марта эмланган, Ротавирусга қарши 2 марта эмланган,. ВГВ - 1, 2, 3, 4 ни ва ОПВ - 0, 1, 2, 3 ни ҳам олган.

- а. ПНЕВМОНИЯ га даво қилиш учун қандай йўл-йўриқлар бор?

б. КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ деган қатордаги «Давони Белгиланг» устунчасига қаранг. Саодатнинг овқатланишини баҳолашга ҳожат борми?

- в. Саодатга бугун қандай вакциналарни эмлаш керак?

г. Энг эрта муддатдаги мажбурий кўрик учун Саодат амбулаторияга яна қачон келиши керак?

2. 2 яшар Иброҳим. Бу болада умумий хавф белгилари йўқ. Унда:

ДИАРЕЯ, ЎРТАЧА СУВСИЗЛАНИШ,
СТРЕПТОКОККЛИ ФАРИНГИТ,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ,
Бошқа таснифлар ҳам йўқ.

Тавсия этиладиган вакциналарнинг ҳаммасини Иброҳим олган.

а. ЎРТАЧА СУВСИЗЛАНИШга даво қилиш учун қандай йўл-йўриқлар бор?

б. СТРЕПТОКОККЛИ ФАРИНГИТга даво қилиш учун қандай йўл-йўриқлар бор?

в. КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ деган қатордаги «Давони Белгиланг» устунчасига қаранг. Иброҳимнинг овқатланишини баҳолашга хожат борми?

г. Энг эрта муддатдаги мажбурий кўрик учун Иброҳим амбулаторияга яна қачон келиши керак?

3 – 4. Қуйида касал болалар - Анвар билан Саида учун Ёзув шакллари келтирилган. Ҳар қайси Ёзув шаклининг чап томонини ўрганиб чиқинг, сўнгра шаклни буклаб олингда, давога доир зарур йўл-йўриқларни унинг орқа томонида бирма-бир кўрсатиб ўтинг.

2 ОЙЛИКДАН 5 ЁШГАЧА БЎЛГАН КАСАЛ БОЛАНИ ОЛИБ БОРИШ

Исми Анвар Ёши 36 ой Оғирлиги 15 кг Танасининг ҳарорати 38,5°С
 СЎРАНГ: Боланинг қандай муаммолари бор? йўтал, қулоқда оғриқ Биринчи таширф У Иккинчи таширф
БАҲОЛАНГ (бор симптомларни айланага олинг) **ТАСНИФЛАНГ**

ТЕКШИРИБ КЎРИНГ, УМУМий ХАВФ БЕЛГИЛАРИ БОРМИ? • ИЧА ОЛМАЙДИ ЁКИ ЭМА ОЛМАЙДИ • ҲАР ҚАНДАЙ ОВҚАТ ЁКИ СУЮҚЛИКДАН СЎНГ ҚАЙТ ҚИЛАДИ • ШАЙТОНЛАШ • ЛЕТАРГИК ҲОЛАТДА ЁКИ ХУШСИЗ	Умумий хавф белгилари борми? Ҳа <u> </u> Йўқ <u>У</u> Касалликни таснифлашда умумий хавф белгилари бор ёки йўқлигини эътиборга олишни унутманг																					
ЙЎТАЛ ЁКИ НАФАС ҚИЙИНЛИГИ БОРМИ? • Қачондан буён <u>4</u> кун	Ҳа <u>У</u> Йўқ <u> </u> • Минутдаги нафас сонини сананг. Минутига <u>44</u> та. • <u>Нафас тезлашганми?</u> • Кўкрак қафасининг тортилиши борми? • Кўринг ва эшитинг, стридор борми? • Кўринг ва эшитинг, астмаид нафас борми? • Агар астмаид нафас бўлса, бу қайта эпизодми? Пневмония																					
БОЛАДА ДИАРЕЯ БОРМИ? • Қачондан буён? <u> </u> кун • Ахлатида қон борми?	Ҳа <u> </u> Йўқ <u>У</u> • Умумий аҳолига қаранг. Бола: -Летаргик ҳолатда ёки хушсизми? -Безовта ёки бетоқатми? • Изланг, кўзлари киртайганми? • Болага суюқлик таклиф этинг: -Ича олмайди ёки ёмон ичадими? -Ютоқиб ичадими, чанқокми? • Корнида тери бурмалари реакциясини текшириб кўринг. Тери бурмалари: -Жуда секин (2 секунддан ортик) текисланади -Секин (2 секундгача) текисланади																					
БОЛАДА ИСИТМА БОРМИ? (<u>анамнезда иссиғи бор ёки ҳарорати 37,5°С ва юқори ёки бадани иссиқ</u>) Ҳа <u>У</u> Йўқ <u> </u> • Қачондан буён? <u>2</u> кун • 7 кун ва ундан кўп бўлса, иситма ҳар куни кузатиладими? • Охириги 3 ой давомида бола қизамиқ билан касалланганми? • Энса мускулларини кўздан кечиринг ва ригидлигини аниқланг. • Иситманинг бошқа мумкин бўлган сабабларини изланг • ҚИЗАМИҚ белгиларини изланг: • Ялли тошма ва • Мана бу белгиларнинг бири: йўтал, томоқ ёки кўзларнинг қизаргани бор-йўқлигини излаб кўринг.	Бактериал инфекция эҳтимоли																					
Агар болада қизамиқ бор ёки у охириги 3 ой давомида қизамиқ билан касалланган бўлса: • Қараб кўринг, оғзида яралар борми? • Улар чуқур ва каттами? • Қараб кўринг, кўзлар йиринглашганми? • Қараб кўринг, кўз шох пардаси хиралашганми?	Ҳа <u>У</u> Йўқ <u> </u>																					
БОЛАНИНГ ЁШИ 18 ОЙЛИКДАН КАТТА БЎЛСА ТОМОҒИДА МУАММОЛАР ИЗЛАНГ • Бола томоғи оғриб, ича олмайди? • Томоғи қизарганми? • Томоғида йиринг борми? • Бўйин лимфа тугунлари катталашганми?	Томоқда муаммо йўқ																					
БОЛАДА ҚУЛОҚЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ МУАММОЛАР БОРМИ? Ҳа <u>У</u> Йўқ <u> </u> • <u>Қулоқда оғриқ борми?</u> • <u>Қулоқдан йиринг оқадими?</u> • Агар оқса, қачондан буён? <u> </u> кун • Қараб кўринг, қулоқдан оқётган йиринг борми? • Пайпаслаб кўринг, қулоқ орқасида оғриқли шиш борми?	Қулоқнинг ўткир инфекцияси																					
СЎНГ РА ОЗИҚЛАНИШНИНГ БУЗИЛИШИ ВА КАМҚОНЛИК БОРМИ, ТЕКШИРИНГ • Кўринг, кўзга ташланадиган оғир озғинлик белгилари борми? • Кўринг, қўл қафтлари оқлиги борми? • Унинг даражаси: Яққолми? Ўртачами? • Қараб кўринг, иккала оёқ панжасида шиш борми? • Вазнининг ёшга мослигини аниқланг Кам <u> </u> Кам эмас <u>У</u>	Камвазглик йўқ ёки Камқонлик йўқ																					
БОЛАНИНГ ЭМЛАНГАНЛИК ҲОЛАТИНИ ТЕКШИРИНГ Бугун эмланиши керак вакциналар тагини чизиб қўйинг <table border="1" style="width: 100%; text-align: center; font-size: small;"> <tr> <td>БЦЖ <u>У</u></td> <td>АҚДС+НІВ-1 <u>У</u></td> <td>АҚДС+НІВ-2 <u>У</u></td> <td>АҚДС+НІВ-3 <u>У</u></td> <td>КПК-1 <u>У</u></td> <td>АҚДС-4 <u>У</u></td> <td>Витамин А <u>У</u></td> </tr> <tr> <td>ОПВ-0 <u>У</u></td> <td>ОПВ-1 <u>У</u></td> <td>ОПВ-2 <u>У</u></td> <td>ОПВ-3 <u>У</u></td> <td>КПК-2 <u> </u></td> <td>ОПВ-4 <u>У</u></td> <td>Мебендазол <u>У</u></td> </tr> <tr> <td>ВГВ-1 <u>У</u></td> <td>ВГВ-2 <u>У</u></td> <td>ВГВ-3 <u>У</u></td> <td>ВГВ-4 <u>У</u></td> <td>Рота-1 <u>У</u></td> <td>Рота-2 <u>У</u></td> <td> </td> </tr> </table>	БЦЖ <u>У</u>	АҚДС+НІВ-1 <u>У</u>	АҚДС+НІВ-2 <u>У</u>	АҚДС+НІВ-3 <u>У</u>	КПК-1 <u>У</u>	АҚДС-4 <u>У</u>	Витамин А <u>У</u>	ОПВ-0 <u>У</u>	ОПВ-1 <u>У</u>	ОПВ-2 <u>У</u>	ОПВ-3 <u>У</u>	КПК-2 <u> </u>	ОПВ-4 <u>У</u>	Мебендазол <u>У</u>	ВГВ-1 <u>У</u>	ВГВ-2 <u>У</u>	ВГВ-3 <u>У</u>	ВГВ-4 <u>У</u>	Рота-1 <u>У</u>	Рота-2 <u>У</u>		Эмлаш учун яна келиш керак: 6 ёшида (куни, ойи)
БЦЖ <u>У</u>	АҚДС+НІВ-1 <u>У</u>	АҚДС+НІВ-2 <u>У</u>	АҚДС+НІВ-3 <u>У</u>	КПК-1 <u>У</u>	АҚДС-4 <u>У</u>	Витамин А <u>У</u>																
ОПВ-0 <u>У</u>	ОПВ-1 <u>У</u>	ОПВ-2 <u>У</u>	ОПВ-3 <u>У</u>	КПК-2 <u> </u>	ОПВ-4 <u>У</u>	Мебендазол <u>У</u>																
ВГВ-1 <u>У</u>	ВГВ-2 <u>У</u>	ВГВ-3 <u>У</u>	ВГВ-4 <u>У</u>	Рота-1 <u>У</u>	Рота-2 <u>У</u>																	
• Болани эмизиб боқасизми? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> Агар эмизиб боқсангиз, кунига неча марта <u> </u> • Болани кечаси эмизасизми? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> • Бола бошқа овқат ёки суюқлик оладими? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> • Агар олса, нималарни олади?	Кунига неча марта? <u> </u> марта. Болани овқатлантириш учун нимадан фойдаланасиз? <u> </u> Ҳар сафар қанча овқат берасиз? <u> </u> Болани ким ва қандай қилиб овқатлантиради? <u> </u> Касаллик вақтида болани овқатлантириш усули ўзгарди? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> Агар ўзгарган бўлса, қандай ўзгарди? <u> </u>																					

БОШҚА ҲАР ҚАНДАЙ МУАММОЛАРНИ БАҲОЛАНГ
ОНАДАН УНИНГ СОҒЛИҒИ ҲАҚИДА СЎРАНГ

ДАВОЛАНГ

This image shows a full page of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for handwriting practice or general writing. There are no margins, text, or other markings on the page.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

2 ОЙЛИКДАН 5 ЁШГАЧА БЎЛГАН БЕМОР БОЛАНИ ОЛИБ БОРИШ

Исми Саида Ёши 2 8 ойлик Вазни 16,5 кг Танасининг ҳарорати 38°C

СЎРАНГ: Боланинг қандай муаммолари бор? иситма Биринчи таширф V Иккинчи таширф _____

БАҲОЛАНГ (бор симптомларни айланага олинг)

ТАСНИФЛАНГ

ТЕКШИРИБ КЎРИНГ, УМУМИЙ ХАВФ БЕЛГИЛАРИ БОРМИ? - ИЧА ОЛМАЙДИ ЁКИ ЭМА ОЛМАЙДИ - ХАР ҚАНДАЙ ОВҚАТ ЁКИ СУЮҚЛИКДАН СЎНГ ҚАЙТ ҚИЛАДИ - ШАЙТОНЛАШ - ЛЕТАРГИК ҲОЛАТДА ЁКИ ХУШСИЗ	Умумий хавф белгилари борми? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> Касалликни таснифлашда умумий хавф белгилари бор ёки йўқлигини эътиборга олишни унутманг																						
ЙЎТАЛ ЁКИ НАФАС ҚИЙИНЛИГИ БОРМИ? Қачондан буён <u> </u> кун	Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> - Минутдаги нафас сонини сананг. Минутига <u> </u> та. Нафас тезлашганми? - Кўкрак қафасининг тортилиши борми? - Кўринг ва эшитинг, стридор борми? - Кўринг ва эшитинг, астмоид нафас борми? - Агар астмоид нафас бўлса, бу қайта эпизодми?																						
БОЛАДА ДИАРЕЯ БОРМИ? - Қачондан буён? <u> </u> кун - Ахлатида қон борми?	Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> - Умумий аҳволига қаранг. Бола: -Летаргик ҳолатда ёки хушсизми? -Безовта ёки бетоқатми? - Изланг, кўзлари киртайганми? - Болага суюқлик таклиф этинг: -Ича олмайди ёки ёмон ичадими? -Ютоқиб ичадими, чанқокми? - Қорнида тери бурмалари реакциясини текшириб кўринг. Тери бурмалари: -Жуда секин (2 секунддан ортиқ) текисланади -Секин (2 секундгача) текисланади																						
БОЛАДА ИСИТМА БОРМИ? (анамнезда иситми бор ёки ҳарорати 37,5°C ва юқори ёки бадани иссиқ) Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> - Қачондан буён? <u>2</u> кун 7 кун ва ундан кўп бўлса, иситма ҳар куни кузатиладими? - Охириги 3 ой давомида бола қизамиқ билан касалланганми? - Энса мускулларини кўздан кечиринг ва ригидлигини аниқланг. - Иситманинг бошқа мумкин бўлган сабабларини изланг. ҚИЗАМИҚ белгиларини изланг: - Ялли тошма ва - Мана бу белгиларнинг бири: йўтал, томоқ ёки кўзларнинг қизаргани бор-йўқлигини излаб кўринг.		Бактериал инфекция эҳтимоли																					
Агар болада қизамиқ бор ёки у охириги 3 ой давомида қизамиқ билан касалланган бўлса: - Қараб кўринг, оғзида яралар борми? - Улар чуқур ва каттами? - Қараб кўринг, кўзлар йиринглашганми? - Қараб кўринг, кўз шох пардаси хиралашганми?																							
БОЛАНИНГ ЁШИ 18 ОЙЛИКДАН КАТТА БЎЛСА ТОМОҒИДА МУАММОЛАР ИЗЛАНГ Бола томоғи оғриб, ича олмайди?		Стрептококкли фарингит																					
- Томоғи қизарганми? - Томоғида йиринг борми? - Бўйин лимфа туғунлари катталашганми?																							
БОЛАДА ҚУЛОҚЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ МУАММОЛАР БОРМИ? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> - Қулоқда оғриқ борми? - Қулоқдан йиринг оқадими? - Агар оқса, қачондан буён? <u> </u> кун		- Қараб кўринг, қулоқдан оқаётган йиринг борми? - Пайпаслаб кўринг, қулоқ орқасида оғриқли шиш борми?																					
СЎНГРА ОЗИҚЛАНИШНИНГ БУЗИЛИШИ ВА КАМҚОНЛИК БОРМИ, ТЕКШИРИНГ - Кўринг, кўзга ташланадиган оғир озғинлик белгилари борми? - Кўринг, кўл қафтлари оқлиги борми? Унинг даражаси: Яққолми? <u> </u> Уртачами? - Қараб кўринг, иккала оёқ панжасида шиш борми? - Вазнининг ёшга мослигини аниқланг Кам <u> </u> Кам эмас <u> </u>		Камвазлик йўқ ёки Камқонлик																					
БОЛАНИНГ ЭМЛАНГАНЛИК ҲОЛАТИНИ ТЕКШИРИНГ Бугун эмланиши керак вакциналар тагини чизиб қўйинг <table border="1" style="width: 100%; text-align: center; font-size: small;"> <tr> <td>БЦЖ <u> </u></td> <td>АҚДС+НІВ-1 <u> </u></td> <td>АҚДС+НІВ-2 <u> </u></td> <td>АҚДС+НІВ-3 <u> </u></td> <td>КПК-1 <u> </u></td> <td>АҚДС-4 <u> </u></td> <td>Витамин А <u> </u></td> </tr> <tr> <td>ОПВ-0 <u> </u></td> <td>ОПВ-1 <u> </u></td> <td>ОПВ-2 <u> </u></td> <td>ОПВ-3 <u> </u></td> <td>КПК-2 <u> </u></td> <td>ОПВ-4 <u> </u></td> <td>Мебендазол <u> </u></td> </tr> <tr> <td>ВГВ-1 <u> </u></td> <td>ВГВ-2 <u> </u></td> <td>ВГВ-3 <u> </u></td> <td>ВГВ-4 <u> </u></td> <td>Рота-1 <u> </u></td> <td>Рота-2 <u> </u></td> <td></td> </tr> </table>		БЦЖ <u> </u>	АҚДС+НІВ-1 <u> </u>	АҚДС+НІВ-2 <u> </u>	АҚДС+НІВ-3 <u> </u>	КПК-1 <u> </u>	АҚДС-4 <u> </u>	Витамин А <u> </u>	ОПВ-0 <u> </u>	ОПВ-1 <u> </u>	ОПВ-2 <u> </u>	ОПВ-3 <u> </u>	КПК-2 <u> </u>	ОПВ-4 <u> </u>	Мебендазол <u> </u>	ВГВ-1 <u> </u>	ВГВ-2 <u> </u>	ВГВ-3 <u> </u>	ВГВ-4 <u> </u>	Рота-1 <u> </u>	Рота-2 <u> </u>		Эмлаш учун яна келиш керак: 6 ёшида (куни, ойи)
БЦЖ <u> </u>	АҚДС+НІВ-1 <u> </u>	АҚДС+НІВ-2 <u> </u>	АҚДС+НІВ-3 <u> </u>	КПК-1 <u> </u>	АҚДС-4 <u> </u>	Витамин А <u> </u>																	
ОПВ-0 <u> </u>	ОПВ-1 <u> </u>	ОПВ-2 <u> </u>	ОПВ-3 <u> </u>	КПК-2 <u> </u>	ОПВ-4 <u> </u>	Мебендазол <u> </u>																	
ВГВ-1 <u> </u>	ВГВ-2 <u> </u>	ВГВ-3 <u> </u>	ВГВ-4 <u> </u>	Рота-1 <u> </u>	Рота-2 <u> </u>																		
- Болани эмизиб бокасизми? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> Агар эмизиб боқсангиз, кунига неча марта <u> </u> - Болани кечаси эмизасизми? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> - Бола бошқа овқат ёки суюқлик оладими? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> - Агар олса, нималарни олади?																							
Кунига неча марта? <u> </u> марта. Болани овқатлантириш учун нимадан фойдаланасиз? <u> </u> Хар сафар қанча овқат берасиз? <u> </u> Болани ким ва қандай қилиб овқатлантиради? <u> </u> Касаллик вақтида болани овқатлантириш усули ўзгардими? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> Агар ўзгарган бўлса, қандай ўзгарди?																							

БОШҚА ХАР ҚАНДАЙ МУАММОЛАРНИ БАҲОЛАНГ ОНАДАН УНИНГ СОҒЛИҒИ ҲАҚИДА СЎРАНГ

ДАВОЛАНГ

This image shows a full page of white paper with horizontal black lines, resembling notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Болани овқатлантиришга доир маслаҳатлар

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

5. 16 ойлик Муяссар. Бу қизчада умуй хавф белгилари йўқ. Унда:

ОҒИЗ ВА КЎЗЛАРГА АСОРАТ БЕРГАН ҚИЗАМИҚ (кўзларидан йирингли суюқлик чиқиб турибди, оғзида яралари йўқ),
ЧЎЗИЛУВЧАН ИСИТМА (иситмаси 38,5°C, 7 кундан бери давом этади),
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ.
Бошқа таснифлар ҳам йўқ.

Муяссар гепатит В га қарши 4 марта эмланган, БЦЖ олган, 3 марта АКДС ва ХИБ га қарши, ОПВ билан эмланган. Яна у Ротавирусга қарши 2 марта эмланган.

- а. КЎЗГА АСОРАТ БЕРГАН ҚИЗАМИҚҚА даво қилиш учун қандай йўл-йўриқлар бор?
- б. ЧЎЗИЛУВЧАН ИСИТМАГА даво қилиш учун қандай йўл-йўриқлар бор?
- в. Муяссарнинг овқатланишини баҳолашга ҳожат борми?
- г. Муяссар вакциналар билан эмлашга муҳтожми? Агар муҳтож бўлса, қайсиларига?
- д. Энг эрта муддатдаги мажбурий кўрик учун Муяссар амбулаторияга яна қачон келиши керак?

Ушбу машқни тугатганингиздан кейин жавобларингизни ўқитувчи билан муҳокама қилиб чиқинг.
--

ЯНА ҚАЧОН ДАРҲОЛ КЕЛИШ КЕРАК

Уйига қайтиб кетаётган ҳамма болаларнинг оналарига тиббий муассасага яна қачон дарҳол келиш кераклигини тушунтириб қўйишингиз лозим. Бу деган гап қандай аломатлар пайдо бўлганида даवони давом эттириш учун болани дарҳол яна олиб келиш зарурлигини онага тушунтириш. Мана шундай белгилар *ОНАГА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ* схемасининг ЯНА ҚАЧОН КЕЛИШ КЕРАК, деган бўлимида бирма-бир кўрсатиб ўтилган.

ҚАЧОН ДАРҲОЛ КЕЛИШ КЕРАК

Болада қуйидаги белгилардан бирортаси бўлса, дарҳол яна келишни онага маслаҳат беринг:	
Ҳар қандай бола	• Суюқлик ича олмаса ёки эма олмаса • Аҳволи ёмонлашиб қолса • Иситмаси чиқадиغان бўлса
Болада ПНЕВМОНИЯ ЙЎҚ, лекин ЙЎТАЛ ЁКИ ШАМОЛЛАШ бўлганда яна келиш керак, агар:	• Нафаси тезлашса • Нафаси қийинлашса
Болада диарея бўлганда яна келиш керак, агар:	• Ахлатида қон бўлса • Суюқликни ёмон ичса

Бу ҚАЧОН КЕЛИШ КЕРАК бўлимининг энг муҳим қисми. Агар:

- **бола суюқлик ича олмаса ёки эма олмаса,**
- **боланинг аҳволи ёмонлашса, ёки**
- **боланинг иситмаси чиқса,**

дарҳол тиббий муассасага яна келиш зарурлигини ҳар бир онага тушунтириб қўйиш керак.

Истисно: Болада иситма бўлса, боланинг иситмаси чиққанида тиббий муассасага дарҳол келиш керак, деган гапни онасига айтмаслигингиз лозим.

Шунчаки **йўталиб юрган ёки шамоллаб қолган** болаларнинг оналарига болаларида пневмония бошланганини кўрсатадиган қуйидаги белгилар пайдо бўлиш-бўлмаслигини кузатиб боришлари зарурлигини тушунтириб қўйинг:

- **нафас тезлашуви,**
- **нафас қийинлашуви.**

Пневмония бўлиши мумкинлигини кўрсатадиган мана шу белгиларни батафсил тушунтириб беринг. Оналар мазкур белгиларнинг муҳимлигини билиб, тушуниб олмасалар, пневмония бошланиб келаётган болани олиб келмасликлари мумкин, бунинг натижасида бола нобуд бўлиши мумкин.

Диарея билан оғриган болаларнинг оналарига қуйидаги белгиларнинг пайдо бўлиш-бўлмаслигини кузатиб бориш зарурлигини тушунтиринг:

- **ахлатда қон борлиги,**
- **боланинг суюқликни яхши ича олмаслиги.**

МАШҚ В

Мазкур машқда Сиз бир нечта ҳоллар мисолида қайси пайтларда болаларнинг дарҳол тиббий муассасага келишлари зарурлигини аниқлаб оласиз. Оналар қайси белгиларни кузатиб боришни ўрганиб олишлари зарур бўлса, ўша белгиларни бирма-бир кўрсатиб ўтишингиз керак бўлади.

1. Болада:

умумий хавф белгилари йўқ,
ҚУЛОҚНИНГ ЎТКИР ИНФЕКЦИЯСИ бор,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ,
бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Қандай белгилар пайдо бўлганида яна дарҳол тиббий муассасага келиш керак?

2. Болада:

умумий хавф белгилари йўқ,
СУВСИЗЛАНИШ ЙЎҚ,
ЧЎЗИЛУВЧАН ДИАРЕЯ бор,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ,
бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Қандай белгилар пайдо бўлганида яна дарҳол тиббий муассасага келиш керак?

3. Болада:

умумий хавф белгилари йўқ,
ПНЕВМОНИЯ ЙЎҚ, ЙЎТАЛ ЁКИ ШАМОЛЛАШ бор,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ,
бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Қандай белгилар пайдо бўлганида яна дарҳол тиббий муассасага келиш керак?

4. Болада:

умумий хавф белгилари йўқ,
Диарея бору, СУВСИЗЛАНИШ ЙЎҚ,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ,
бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Қандай белгилар пайдо бўлганида яна дарҳол тиббий муассасага келиш керак?

5. Болада:

умумий хавф белгилари йўқ,
ПНЕВМОНИЯ бор,
БАКТЕРИАЛ ИНФЕКЦИЯ ЭҲТИМОЛИ,
КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ,
бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Қандай белгилар пайдо бўлганида яна дарҳол тиббий муассасага келиш керак?

Ушбу машқни тугатганингиздан кейин жавобларингизни ўқитувчи билан муҳокама қилиб чиқинг.

Ўқитувчингиз “Яна қачон дарҳол келиш керак” мавзусини такрорлаш юзасидан машқ ўтказди.

3.0. КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШДАН ОЛДИН ЗУДЛИК БИЛАН ҚИЛИНАДИГАН ЗАРУР ДАВОНИ БЕЛГИЛАНГ

Бола зудлик билан касалхонага юборишга муҳтож бўлса, ушбу болага зудлик билан қилинадиган даво тез танлаб олишингиз ва бошлашингиз керак. Қуйида зудлик билан қилинадиган даво турларининг рўйхати келтирилган. Булар *БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ* схемасида қора ҳарфлар билан ажратилган. Болани касалхонага юборишдан аввал Сиз препаратларнинг фақат биринчи дозасини беришингиз керак.

- Тўғри келадиган антибактериал препаратни беринг.
- Антибактериал воситани бола ича олмайдиган бўлса, уни мушак ичига юборинг.
- Ҳалқум абсцессида мушак орасига антибактериал препаратни юборинг.
- Иситма баланд ($38,5^{\circ}\text{C}$ ва бундан юқори) бўлганида ёки мастоидит вақтида оғриқ бошланганида парацетамол беринг.
- Витамин А беринг.
- Тетрациклиннинг суртма дорисидан фойдаланинг (кўз шох пардаси хиралашган ёки кўздан йирингли суюқлик келаётган бўлса).
- Онага ОРВ эритмасини беринг ва касалхонага борилаётган йўлда уни болага қай тариқа тез-тез қултумлаб ичириб бориш кераклигини онага кўрсатинг.

Даволаш хусусидаги дастлабки тўртта йўл-йўриқ зудлик билан амал қилиниши керак бўлган кўрсатмалардир, чунки улар бактериал менингит сингари хавфли асоратлар пайдо бўлишига йўл қўймаслиги мумкин. Даволаш хусусида кўрсатилган йўл-йўриқларнинг қолганлари ҳам касалликларнинг янада авж олиб кетишига йўл қўймаслик учун муҳим бўлиб ҳисобланади.

Шошилинич бўлмаган даво турларини ўтказишга, масалан, кулоқни тозалаб, қуришти олиш, кулоққа антибактериал томчини томизиш ёки ичириладиган темир препаратларини буюриш сингари ишлар билан овора бўлиб, болани касалхонага юборишни пайсалга солманг. Болани режа бўйича эмлаш зарур бўлса, бу ишларни уни касалхонага юбориш олдида қилманг. Эмлаш ишларини ўтказиш муддатларини аниқлашни касалхона ходимларига қўйиб беринг. Бу – болани касалхонага юборишни кечиктирмасликка имкон беради.

МИСОЛ

Васила 15 ойлик. Бу қизчада умумий хавф белгилари йўқ. Унда ПНЕВМОНИЯ ЙЎҚ. ЙЎТАЛ ЁКИ ШАМОЛЛАШ бор. Иситмаси 39°C, энса мускуллари таранг тортилиб турибди, шунга кўра унинг касаллиги ЖУДА ОҒИР ФЕБРИЛ КАСАЛЛИК деб таснифланди, шунингдек КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ деган тасниф ҳам берилди.

Бошқа ҳеч қандай таснифлар йўқ.

Васила зудлик билан касалхонага юборишга муҳтож. Уни касалхонага юборишдан олдин бу қизча:

тўғри келадиган антибактериал препарат (биринчи дозасини) ва

парацетамол (биринчи дозасини) олиши керак.

Тиббий ходим хавфсиз воситалар билан боланинг томоғини қандай қилиб юмшатиш ва йўтални енгиллаштириш кераклигини онага тушунтириши учун вақт САРФЛАМАСЛИГИ керак, чунки бу зудлик билан ўтказиладиган даво ҳисобланмайди. У боланинг озиқланишини баҳолаш ва болани озиқлантириш юзасидан онага маслаҳат бериш учун ҳам вақт САРФ ҚИЛМАСЛИГИ керак.

МАШҚ Ғ

Ушбу машқда Сиз болани касалхонага юборишдан аввал зудлик билан қилинадиган даво ни белгилаб олишни ўрганасиз. Эсингизда бўлсин, даволаш хусусидаги бундай йўл-йўриқлар *БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ* схемасида қора ҳарфлар билан ажратилган.

1. Лайло 15 ойлик. Бу қизчада умумий хавф белгилари йўқ. Унда ПНЕВМОНИЯ ЙЎҚ, ЙЎТАЛ ЁКИ ШАМОЛЛАШ, МАСТОИДИТ бор, КАМВАЗНЛИК ЙЎҚ ЁКИ КАМҚОНЛИК ЙЎҚ ва бошқа ҳеч қандай таснифлар ҳам йўқ.

Лайло МАСТОИДИТГА даво олиш учун зудлик билан касалхонага юборишга муҳтож. Қуйида бола таснифларининг ҳаммасига даво қилишга доир йўл-йўриқлар рўйхати келтирилган. Болани касалхонага юборишдан олдин зудлик билан қилинадиган даво(лар)ни аниқлаб, белгилаб олинг.

- а. ____ Хавфсиз воситалар билан томоқни юмшатиш ва йўтални енгиллаштириш.
- б. ____ Қайси пайтда дарҳол келиш зарурлигини онасига тушунтириш.
- в. ____ Боланинг аҳволи яхшиланмайдиган бўлса, кейинги кўрик 5 кундан кейин.
- г. ____ Тўғри келадиган антибиотикнинг биринчи дозасини беринг.
- д. ____ Оғрик бўлса, парацетамолнинг биринчи дозасини беринг.
- е. ____ Болани ЗУДЛИК БИЛАН касалхонага юборинг.
- ж. ____ Боланинг овқатланишини баҳоланг ва уни овқатлантириш юзасидан онасига маслаҳатлар беринг. Болани овқатлантиришга алоқадор муаммолар бўлса, кейинги кўрик 5 кундан кейин.

2. Нодира 18 ойлик. Бу қизчада умумий хавф белгилари йўқ. Унда СУВСИЗЛАНИШ ЙЎҚ, ЧЎЗИЛУВЧАН ДИАРЕЯ, ТОМОҚДА МУАММО ЙЎҚ, ОЗИҚЛАНИШНИНГ ОҒИР БУЗИЛИШИ ЁКИ ОҒИР КАМҚОНЛИК бор ва бошқа ҳеч қандай таснифлар йўқ.

Нодира ОЗИҚЛАНИШНИНГ ОҒИР БУЗИЛИШИ ЁКИ ОҒИР КАМҚОНЛИКга даво олиш учун касалхонага юборишга муҳтож. Қуйида бола таснифларининг ҳаммасига даво қилишга доир йўл-йўриқлар рўйхати келтирилган. Болани касалхонага юборишдан олдин зудлик билан қилинадиган даво(лар)ни белгилаб олинг:

- а. ____ Сувсизланишнинг олдини олиш учун суюқлик ва овқат беринг (А режа).
- б. ____ Қайси пайтда яна дарҳол келиш кераклигини онасига тушунтириш.
- в. ____ Чўзилувчан диареяли болани овқатлантириш масалалари юзасидан онасига маслаҳатлар беринг.
- г. ____ Кейинги кўрик 5 кундан кейин
- д. ____ Витамин А беринг.
- е. ____ Болани ЗУДЛИК БИЛАН касалхонага юборинг.

3. Зуфар 2 яшар. Бу бола летаргик ҳолатда ётибди. Иситмаси 39°C. Тиббий ходим Зуфарнинг касаллигини **ЖУДА ОҒИР ФЕБРИЛ КАСАЛЛИК, ТОМОҚДА МУАММО ЙЎҚ** ва **ҚУЛОҚНИНГ ЎТКИР ИНФЕКЦИЯСИ** деб таснифлади. Боланинг қўл кафтлари ўртача даражада оқарган, шунга кўра тиббий ходим бунини **КАМҚОНЛИК** деб таснифлади, лекин боланинг вазни камайган эмас. Зуфар **ЖУДА ОҒИР ФЕБРИЛ КАСАЛЛИК**ка даво олиш учун касалхонага юборишга мухтож. Қуйида бола таснифларининг ҳаммасига даво қилишга доир йўл-йўриқлар рўйхати келтирилган. Болани касалхонага юборишдан олдин зудлик билан қилинадиган даво(лар)ни белгилаб олинг:

- а. ☐ Тўғри келадиган антибактериал препаратнинг биринчи дозасини беринг.
- б. ☐ Иситма баланд (38,5°C ва бундан юқори) бўлиб турганида амбулаторияда парацетамолнинг биринчи дозасини беринг.
- в. ☐ Болани **ЗУДЛИК БИЛАН** касалхонага юборинг.
- г. ☐ Қулоғини пилик ёрдамида қуритинг.
- д. ☐ Боланинг овқатланишини баҳоланг ва уни овқатлантириш юзасидан онасига маслаҳатлар беринг. Болани овқатлантиришга алоқадор муаммолар бўлса, кейинги кўрув 5 кундан кейин.
- е. ☐ Темир препаратларини беринг.
- ж. ☐ Қайси пайтда яна дарҳол келиш зарурлигини онасига тушунтиринг.
- з. ☐ Кейинги кўрик 14 кундан кейин (агар қўл кафтлари оқарганича тураверса).

4. Маҳсума 4 ёшда. Бу қизча летаргик ҳолатда ётибди. Унда диарея ва унинг касаллиги **ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ, ТОМОҚДА МУАММО ЙЎҚ** ва **ОЗИҚЛАНИШНИНГ ОҒИР БУЗИЛИШИ ЁКИ ОҒИР КАМҚОНЛИК** деб таснифланган. Бу қизчада бошқа ҳеч қандай таснифлар йўқ. У суюқлик ича олади. Бу бола яшайдиган жойда вабо билан касалланиш аниқланган.

Маҳсума оғир тасниф бўйича касалхонага юборишга мухтож. Болани касалхонага юборишдан олдин зудлик билан қилинадиган даво(лар)ни аниқлаб, белгилаб олинг:

- а. ☐ Боланинг онасига ОРВнинг паст осмолар эритмасини беринг ва уни йўлда болага қай тариқа тез-тез қултумлаб бериб туриш кераклигини унга кўрсатинг.
- б. ☐ Вабога қарши даво қилиш учун антибактериал препарат беринг.
- в. ☐ Витамин А беринг.
- г. ☐ Болани **ЗУДЛИК БИЛАН** касалхонага юборинг.

- 5 – 6. Касал болалар – Рустам ва Умид учун қуйида келтирилган Ёзув шакллари ўрганиб чиқинг. Ҳар бир шаклнинг орқа томонига болани касалхонага юборишдан аввал зудлик билан қилинадиган даво турларинигина ёзиб қўйинг. Даволаш хусусидаги бундай йўл-йўриқлар **БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ** схемасида қора харфлар билан ажратилган.

Бу машқни тугатганингиздан кейин жавобларингизни ўқитувчи билан муҳокама қилиб чиқинг.

2 ОЙЛИКДАН 5 ЁШГАЧА БЎЛГАН БЕМОР БОЛАНИ ОЛИБ БОРИШ

Исми Рустам Ёши 15 ойлик Вазни 9 кг Танасининг ҳарорати 39°С
 СЎРАНГ: Боланинг қандай муаммолари бор? йўтал, тошма Биринчи ташриф V Иккинчи ташриф _____
БАҲОЛАНГ (бор симптомларни айланага олинг) **иситма** **ТАСНИФЛАНГ**

ТЕКШИРИБ КЎРИНГ, УМУМҲАВФ БЕЛГИЛАРИ БОРМИ? • ИЧА ОЛМАЙДИ ЁКИ ЭМА ОЛМАЙДИ • ҲАР ҚАНДАЙ ОВҚАТ ЁКИ СУЮҚЛИКДАН СЎНГ ҚАЙТ ҚИЛАДИ • ШАЙТОНЛАШ • ЛЕТАРГИК ҲОЛАТДА ЁКИ ХУШСИЗ	Умумий ҳавф белгилари борми? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> Касалликни таснифлашда умумий ҳавф белгилари бор ёки йўқлигини эътиборга олишни унутманг																						
ЙЎТАЛ ЁКИ НАФАС ҚИЙИНЛИГИ БОРМИ? • Қачондан буён <u>4</u> кун	Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> • Минутдаги нафас сонини сананг. Минутига <u>36</u> та. Нафас тезлашганми? • Кўкрак қафасининг тортилиши борми? • Кўринг ва эшитинг, стридор борми? • Кўринг ва эшитинг, астмоид нафас борми? Агар астмоид нафас бўлса, бу қайта эпизодми? Пневмония йўқ, йўтал ёки шамоллаш																						
БОЛАДА ДИАРЕЯ БОРМИ? • Қачондан буён? <u> </u> кун • Ахлатида қон борми?	Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> • Умумий аҳолига қаранг. Бола: -Летаргик ҳолатда ёки хушсизми? -Безовта ёки бетокатми? • Изланг, кўзлари киртайганми? • Болага суюқлик таклиф этинг: -Ича олмайди ёки ёмон ичадими? -Ютоқиб ичадими, чанқокми? • Корнида тери бурмалари реакциясини текшириб кўринг. Тери бурмалари: -Жуда секин (2 секунддан ортиқ) текисланади -Секин (2 секундгача) текисланади																						
БОЛАДА ИСИТМА БОРМИ? (анамнезда иссиғи бор ёки ҳарорати <u>37,5</u> °С ва юқори ёки бадани иссиқ) • Қачондан буён? <u>3</u> кун • 7 кун ва ундан кўп бўлса, иситма ҳар куни кузатиладими? • Охириги 3 ой давомида бола қизамиқ билан касалланганми?	Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> • Энса мускулларини кўздан кечиринг ва ригидлигини аниқланг. • Иситманинг бошқа мумкин бўлган сабабларини изланг ҚИЗАМИҚ белгиларини изланг: • <u>Ялли тошма ва</u> • Мана бу белгиларнинг бири <u>йўтал</u> , томоқ ёки <u>кўзларнинг қизаргани</u> бор-йўқлигини излаб кўринг. ----- Агар болада қизамиқ бор ёки у охириги 3 ой давомида қизамиқ билан касалланган бўлса: • Қараб кўринг, оғзида яралар борми? Улар чуқур ва каттами? • Қараб кўринг, кўзлар йиринглашганми? • Қараб кўринг, кўз шох пардаси хиралашганми?																						
БОЛАНИНГ ЁШИ 18 ОЙЛИКДАН КАТТА БЎЛСА ТОМОҒИДА МУАММОЛАР ИЗЛАНГ • Бола томоғи оғриб, ича олмайди?	• Томоғи қизарганми? • Томоғида йиринг борми? • Бўйин лимфа тугунлари катталашганми?																						
БОЛАДА ҚУЛОҚЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ МУАММОЛАР БОРМИ? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> • Кулоқда оғриқ борми? • Кулоқдан йиринг оқадими? • Агар оқса, қачондан буён? <u> </u> кун	• Қараб кўринг, кулоқдан оқаётган йиринг борми? • Пайпаслаб кўринг, кулоқ орқасида оғриқли шиш борми?																						
СЎНГРА ОЗИҚЛАНИШНИНГ БУЗИЛИШИ ВА КАМҚОНЛИК БОРМИ, ТЕКШИРИНГ • Кўринг, кўзга ташланган оғир озғинлик белгилари борми? • Кўринг, қўл кафтлари оқлиги борми? Унинг даражаси: Яққолми? Ўртачами? • Қараб кўринг, иккала оёқ панжасида шиш борми? • Вазнининг ёшга мослигини аниқланг Кам <u> </u> Кам эмас <u> </u>		Камвазниклик йўқ ёки Камқонлик йўқ																					
БОЛАНИНГ ЭМЛАНГАНЛИК ҲОЛАТИНИ ТЕКШИРИНГ Бугун эмланиши керак вакциналар тагини чизиб қўйинг <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td>БЦЖ <u> </u> <i>V</i></td> <td>АҚДС+НІВ-1 <u> </u> <i>V</i></td> <td>АҚДС+НІВ-2 <u> </u> <i>V</i></td> <td>АҚДС+НІВ-3 <u> </u> <i>V</i></td> <td>КПК-1 <u> </u> <i>V</i></td> <td>АҚДС-4 <u> </u></td> <td>Витамин А <u> </u> <i>V</i></td> </tr> <tr> <td>ОПВ-0 <u> </u> <i>V</i></td> <td>ОПВ-1 <u> </u> <i>V</i></td> <td>ОПВ-2 <u> </u> <i>V</i></td> <td>ОПВ-3 <u> </u> <i>V</i></td> <td>КПК-2 <u> </u></td> <td>ОПВ-4 <u> </u></td> <td>Мебендазол <u> </u> <i>V</i></td> </tr> <tr> <td>ВГВ-1 <u> </u> <i>V</i></td> <td>ВГВ-2 <u> </u> <i>V</i></td> <td>ВГВ-3 <u> </u> <i>V</i></td> <td>ВГВ-4 <u> </u> <i>V</i></td> <td>Рота-1 <u> </u> <i>V</i></td> <td>Рота-2 <u> </u> <i>V</i></td> <td></td> </tr> </table>		БЦЖ <u> </u> <i>V</i>	АҚДС+НІВ-1 <u> </u> <i>V</i>	АҚДС+НІВ-2 <u> </u> <i>V</i>	АҚДС+НІВ-3 <u> </u> <i>V</i>	КПК-1 <u> </u> <i>V</i>	АҚДС-4 <u> </u>	Витамин А <u> </u> <i>V</i>	ОПВ-0 <u> </u> <i>V</i>	ОПВ-1 <u> </u> <i>V</i>	ОПВ-2 <u> </u> <i>V</i>	ОПВ-3 <u> </u> <i>V</i>	КПК-2 <u> </u>	ОПВ-4 <u> </u>	Мебендазол <u> </u> <i>V</i>	ВГВ-1 <u> </u> <i>V</i>	ВГВ-2 <u> </u> <i>V</i>	ВГВ-3 <u> </u> <i>V</i>	ВГВ-4 <u> </u> <i>V</i>	Рота-1 <u> </u> <i>V</i>	Рота-2 <u> </u> <i>V</i>		Эмлаш учун яна келиш керак: 16 ойлигида (куни, ойи)
БЦЖ <u> </u> <i>V</i>	АҚДС+НІВ-1 <u> </u> <i>V</i>	АҚДС+НІВ-2 <u> </u> <i>V</i>	АҚДС+НІВ-3 <u> </u> <i>V</i>	КПК-1 <u> </u> <i>V</i>	АҚДС-4 <u> </u>	Витамин А <u> </u> <i>V</i>																	
ОПВ-0 <u> </u> <i>V</i>	ОПВ-1 <u> </u> <i>V</i>	ОПВ-2 <u> </u> <i>V</i>	ОПВ-3 <u> </u> <i>V</i>	КПК-2 <u> </u>	ОПВ-4 <u> </u>	Мебендазол <u> </u> <i>V</i>																	
ВГВ-1 <u> </u> <i>V</i>	ВГВ-2 <u> </u> <i>V</i>	ВГВ-3 <u> </u> <i>V</i>	ВГВ-4 <u> </u> <i>V</i>	Рота-1 <u> </u> <i>V</i>	Рота-2 <u> </u> <i>V</i>																		
• Болани эмизиб боқасизми? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> Агар эмизиб боқсангиз, кунига неча марта _____ - Болани кечаси эмизасизми? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> - Бола бошқа овқат ёки суюқлик оладими? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> - Агар олса, нималарни олади?																							
Кунига неча марта? <u> </u> марта. Болани овқатлантириш учун нимадан фойдаланасиз? _____ Ҳар сафар қанча овқат берасиз? _____ Болани ким ва қандай қилиб овқатлантиради? _____ Касаллик вақтида болани овқатлантириш усули ўзгардими? Ҳа <u> </u> Йўқ <u> </u> Агар ўзгарган бўлса, қандай ўзгарди? _____																							

БОШҚА ҲАР ҚАНДАЙ МУАММОЛАРНИ БАҲОЛАНГ
ОНАДАН УНИНГ СОҒЛИҒИ ҲАҚИДА СЎРАНГ

[illegible][illegible]

2 ОЙЛИКДАН 5 ЁШГАЧА БЎЛГАН БЕМОР БОЛАНИ ОЛИБ БОРИШ

Исми Умид Ёши 12 ойлик Вазни 10 кг Танасининг ҳарорати 38°C
 СЎРАНГ: Боланинг қандай муаммолари бор? йўтал, жуда камҳаракат Биринчи ташриф V Иккинчи ташриф _____
БАҲОЛАНГ (бор симптомларни айланага олинг) **ТАСНИФЛАНГ**

ТЕКШИРИБ КЎРИНГ, УМУМИЙ ХАВФ БЕЛГИЛАРИ БОРМИ? • ИЧА ОЛМАЙДИ ЁКИ ЭМА ОЛМАЙДИ • ХАР ҚАНДАЙ ОВҚАТ ЁКИ СУЮҚЛИКДАН СЎНГ ҚАЙТ ҚИЛАДИ • ШАЙТОНЛАШ	Умумий хавф белгилари борми? Ҳа <u>V</u> Йўқ _____ Касалликни таснифлашда умумий хавф белгилари бор ёки йўқлигини эътиборга олишни унутманг																						
ЙЎТАЛ ЁКИ НАФАС ҚИЙИНЛИГИ БОРМИ? • Қачондан буён <u>6</u> кун	Ҳа <u>V</u> Йўқ _____ Минутдаги нафас сонини сананг. Минутига <u>48</u> та. Нафас тезлашганми? Кўкрак қафасининг тортилиши борми? Кўринг ва эшитинг, стридор борми? Кўринг ва эшитинг, астмоид нафас борми? Агар астмоид нафас бўлса, бу қайта эпизодми?	Оғир пневмония ёки жуда оғир касаллик																					
БОЛАДА ДИАРЕЯ БОРМИ? • Қачондан буён? _____ кун • Ахлатида қон борми?	Ҳа <u>V</u> Йўқ <u>V</u> _____ Умумий аҳолига қаранг. Бола: -Летаргик ҳолатда ёки хушсизми? -Безовта ёки бетоқатми? Изланг, кўзлари киртайганми? Болага суюқлик таклиф этинг: -Ича олмайди ёки ёмон ичадими? -Ютокиб ичадими, чанқокми? Қорнида тери бурмалари реакциясини текшириб кўринг. Тери бурмалари: -Жуда секин (2 секунддан ортиқ) текисланади -Секин (2 секундга) текисланади																						
БОЛАДА ИСИТМА БОРМИ? (таъминотда иссиғи бор ёки ҳарорати <u>37,5°C</u> ва юқори ёки бадани иссиқ) • Қачондан буён? <u>2</u> кун • 7 кун ва ундан кўп бўлса, иситма ҳар куни кузатиладими? • Охириги 3 ой давомида бола қизамиқ билан касалланганми?	Ҳа <u>V</u> Йўқ _____ Энга мускулларини кўздан кечиринг ва ригидлигини аниқланг. Иситманинг бошқа мумкин бўлган сабабларини изланг. ҚИЗАМИҚ белгиларини изланг: • Ялли тошма ва • Мана бу белгиларнинг бири: йўтал, томоқ ёки кўзларнинг қизаргани бор-йўқлигини излаб кўринг. Агар болада қизамиқ бор ёки у охириги 3 ой давомида қизамиқ билан касалланган бўлса: • Қараб кўринг, оғзида яралар борми? • Улар чуқур ва каттами? • Қараб кўринг, кўзлар йиринглашганми? • Қараб кўринг, кўз шох пардаси хиралашганми?	Жуда оғир фебрил касаллик																					
БОЛАНИНГ ЁШИ 18 ОЙЛИКДАН КАТТА БЎЛСА ТОМОҒИДА МУАММОЛАР ИЗЛАНГ • Бола томоғи оғриб, ича олмайди?	• Томоғи қизарганми? • Томоғида йиринг борми? • Бўйин лимфа тугунлари катталашганми?																						
БОЛАДА ҚУЛОҚЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ МУАММОЛАР БОРМИ? Ҳа <u>V</u> Йўқ <u>V</u> _____ • Қулоқда оғриқ борми? • Қулоқдан йиринг оқадими? • Агар оқса, қачондан буён? _____ кун	• Қараб кўринг, қулоқдан оқаётган йиринг борми? • Пайпаслаб кўринг, қулоқ орқасида оғриқли шиш борми?																						
СЎНГРА ОЗИҚЛАНИШНИНГ БУЗИЛИШИ ВА КАМҚОНЛИК БОРМИ, ТЕКШИРИНГ • Кўринг, кўзга ташланадиган оғир озгинлик белгилари борми? • Кўринг, кўл қафтлари оқлиги борми? • Унинг даражаси: Яққолми? Ўртачами? • Қараб кўринг, иккала оёқ панжасида шиш борми? • Вазнининг ёшга мослигини аниқланг Кам _____ Кам эмас <u>V</u> _____		Камвазглик йўқ ёки Камқонлик йўқ																					
БОЛАНИНГ ЭМЛАНГАНЛИК ҲОЛАТИНИ ТЕКШИРИНГ Бугун эмланиши керак вакциналар тагини чиғиб қўйинг <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td>БЦЖ _____</td><td>АКДС+НВ-1 _____</td><td>АКДС+НВ-2 _____</td><td>АКДС+НВ-3 _____</td><td>КПК-1 _____</td><td>АКДС-4 _____</td><td>Витамин А _____</td></tr> <tr> <td>ОПВ-0 _____</td><td>ОПВ-1 _____</td><td>ОПВ-2 _____</td><td>ОПВ-3 _____</td><td>КПК-2 _____</td><td>ОПВ-4 _____</td><td>Мебендазол _____</td></tr> <tr> <td>ВГВ-1 _____</td><td>ВГВ-2 _____</td><td>ВГВ-3 _____</td><td>ВГВ-4 _____</td><td>Рота-1 _____</td><td>Рота-2 _____</td><td></td></tr> </table>		БЦЖ _____	АКДС+НВ-1 _____	АКДС+НВ-2 _____	АКДС+НВ-3 _____	КПК-1 _____	АКДС-4 _____	Витамин А _____	ОПВ-0 _____	ОПВ-1 _____	ОПВ-2 _____	ОПВ-3 _____	КПК-2 _____	ОПВ-4 _____	Мебендазол _____	ВГВ-1 _____	ВГВ-2 _____	ВГВ-3 _____	ВГВ-4 _____	Рота-1 _____	Рота-2 _____		Эмлаш учун яна келиш керак: (куни, ойи)
БЦЖ _____	АКДС+НВ-1 _____	АКДС+НВ-2 _____	АКДС+НВ-3 _____	КПК-1 _____	АКДС-4 _____	Витамин А _____																	
ОПВ-0 _____	ОПВ-1 _____	ОПВ-2 _____	ОПВ-3 _____	КПК-2 _____	ОПВ-4 _____	Мебендазол _____																	
ВГВ-1 _____	ВГВ-2 _____	ВГВ-3 _____	ВГВ-4 _____	Рота-1 _____	Рота-2 _____																		
• Болани эмизиб боқасизми? Ҳа _____ Йўқ _____ Агар эмизиб боқсангиз, кунига неча марта _____ - Болани кечаси эмизасизми? Ҳа _____ Йўқ _____ - Бола бошқа овқат ёки суюқлик оладими? Ҳа _____ Йўқ _____ - Агар олса, нималарни олади? - Кунига неча марта? _____ марта. Болани овқатлантириш учун нимадан фойдаланасиз? _____ - Хар сафар қанча овқат берасиз? _____ Болани ким ва қандай қилиб овқатлантиради? _____ - Касаллик вақтида болани овқатлантириш усули ўзгардими? Ҳа _____ Йўқ _____ - Агар ўзгарган бўлса, қандай ўзгарди?																							

БОШҚА ХАР ҚАНДАЙ МУАММОЛАРНИ БАҲОЛАНГ ОНАДАН УНИНГ СОҒЛИҒИ ҲАҚИДА СЎРАНГ

ДАВОЛАНГ

This image shows a full page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Болани овқатлантиришга доир маслаҳатлар

[illegible]

4.0. БОЛАНИ КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШДАН АВВАЛ УНГА ЗУДЛИК БИЛАН ҚИЛИНАДИГАН ДАВОНИ БЕРИНГ

ДАВОЛАНГ схемасида бирма-бир кўрсатиб ўтилган даво чора-тадбирларининг қай тариқа амалга оширилиши кейинги модулда баён этилади. Бу схемада болани касалхонага юборишдан олдин қилинадиган шошилиш даво чора-тадбирларининг ҳаммаси бирма-бир санаб ўтилган. Болани касалхонага юборишдан олдин тезгина зарур даво чораларини кўринг. Шошилиш бўлмаган ҳолларда қилинадигандек, онани ўргатишга вақт сарфлаб ўтирманг.

Кўпгина оғир ҳолларда болани касалхонага юборишдан олдин антибиотикнинг биринчи дозасини буюриш зарур бўлади. Бироқ бола дори ичолмайдиган, овқат еганидан ёки суюқлик ичганидан кейин қусаверади деган бўлса, бола шайтонлаётган ёки уйқудан бўлиб уйғонмай ётаверади деган бўлса, ичиладиган антибиотикни, масалан, ОРВ ёки кўкрак сути сингари ичиладиган бошқа воситалар ёки суюқликларни қабул қила олмайди. Ана шундай хавф белгилари бор болага ичириладиган антибактериал препарат ўрнига Гентамицин ва Ампициллинни мушаклар орасига юборишга муҳтож бўлади. Унинг дозалари кейинги модулда кўрсатилган. ОРВнинг паст осмоляр эритмасини ёки парацетамол сингари ичириладиган дорилар болага касалхонада, у шундай дориларни қабул қила оладиган маҳалда берилади.

5.0. БОЛАНИ КАСАЛХОНАГА ЮБОРИНГ

Болани касалхонага юбориш учун қуйидаги тўртта босқични бажаринг.

1. Болани касалхонага юбориш зарурлигини онасига тушунтиринг ва бунга розилигини олинг. Агар онанинг боласини касалхонага юборишга истаги йўқлигини сезсангиз, бунинг сабабини аниқланг.

Бунинг сабаблари қуйидагича бўлиши мумкин:

- * Она касалхонада одамлар кўпинча ўлади, деб ўйлайди, шунга кўра “менинг болам ҳам у ерда ўлиб қолади”, деб кўрқади.
- * Она болани касалхонага юбориш унинг дарддан халос бўлишига ёрдам беради, деб ўйламайди.
- * Онанинг уйдан чиқиб кетиши ва касалхонага қатнаб, боласини кўриб туришга имкони йўқ, чунки:
 - унинг бошқа болаларига қараб турадиган ҳеч ким йўқ, ёки
 - у қишлоқ хўжалик ишлари билан банд, ёхуд
 - ишдан маҳрум бўлиб қолиши мумкин.
- * Бола касалхонада ётиб чиққунича йўлкарага, касалхона хизматлари, боланинг дорилари ва овқатига тўлаш учун онада пул йўқ.

2. Онани тинчлантиринг ва олдинда турган муаммоларни ҳал қилишда унга ёрдам беринг. Масалан:

- * Она касалхонада болам ўлиб қолади, деб қўрқадиган бўлса, касалхонада унинг боласини дарддан халос қилишга ёрдам берадиган шифокорлар, керакли асбоб-анжомлар ва материаллар борлигига ишонтиринг.
- * Касалхонада нима ишлар қилинишини ва бу ишлар унинг боласи дарддан фориғ бўлиб кетишига қай тариқа ёрдам беришини тушунтириб беринг.
- * Она касалхонада бўлган пайтида уйда бировнинг туришига муҳтож бўлса, онадан суриштириб кўринг ва унга ёрдам бера оладиган одамни кўрсатинг. Чунончи, у уйда йўқ пайтида эри, эгачи-синглиси ёки онаси бошқа болаларига қараб туриши ёки овқат тайёрлаши мумкинми-йўқми, сўраб кўринг.
- * Онанинг касалхонага қай тариқа етиб бориши мумкинлигини у билан муҳокама қилинг. Агар зарур бўлса, улов топишга ёрдам беринг.

Сиз онанинг ҳамма муаммоларини ҳал этишига ва унинг болани касалхонага олиб боришига балки ишонч ҳосил қилмассиз. Бироқ онага ёрдам бериш учун мумкин қадар ҳамма чораларни кўриш жуда муҳим. Болани касалхонага юборишнинг иложиси бўлмаса, бола хусусида ўзингизнинг тиббий муассасангизда баъзи даво чора-тадбирларини амалга ошириш мумкин. Ана шундай даво чора-тадбирлар *Болани Даволанг* модулига берилган иловада баён этилган.

3. Она касалхонага олиб бориши лозим бўлган йўлланмани тузинг. Онага мазкур йўлланмани у касалхонадаги тиббий ходимга бериши кераклигини тушунтиринг.

Мана буларни ёзиб қўйинг:

- * боланинг исми ва ёши,
- * касалхонага юборилган куни ва вақти,
- * бола муаммоларининг баёни,
- * касалхонага юборилаётганининг сабаби (оғир тасниф симптомлари ва белгилари),
- * ўзингиз қилган даво,
- * болага даво танлаш учун касалхонадаги тиббий ходим билиши керак бўлган ҳар қандай бошқа маълумот, масалан, олдин қилинган даво ёки зарур эмлаш ишлари,
- * ўзингизнинг исми-шарифингиз ва тиббий муассасангизнинг номи.

4. Онага болани касалхонага олиб бориш йўлида даволаш учун зарур восита ва йўл-йўриқларни беринг:

- * Агар касалхона олис бўлса, онага антибактериал препаратларнинг қўшимча дозаларини беринг ва буларни йўлда қачон ичириш кераклигини тушунтиринг (**ДАВОЛАНГ** схемасидаги графика мувофиқ). Агар онанинг касалхонага бормаслигини билсангиз, унга антибактериал препаратни тўла даволаш курсига мўлжаллаб беринг ва буни қай тариқа ичириб бориш кераклигини тушунтиринг.
- * Касалхонага бориш йўлида ёш болани қандай қилиб иссиқ тутиш кераклигини онасига тушунтиринг.
- * Онага маслаҳат бериб, болани кўкрак сути билан боқишни давом эттириш кераклигини айтинг.
- * Болада ўртача ёки оғир сувсизланиш бўлсаю, у суюқлик ича оладиган бўлса, онага ОРВнинг паст осмоляр эритмасидан беринг ва касалхонага бориш йўлида уни болага қай тариқа тез-тез қултумлаб ичириб туриш кераклигини тушунтиринг.

КАСАЛХОНАГА БЕРИЛАДИГАН ЙЎЛЛАНМАГА МИСОЛ

17 сентябрь 2013 й., 12:20

Марказий Туман Касалхонасига шошилиш йўлланма

Алимов Фаррух, 4 ойлик, касалхонага зудлик билан юборилмоқда.

Касаллиги ОҒИР ПНЕВМОНИЯ ЁКИ ЖУДА ОҒИР КАСАЛЛИК.

Болада йўтал бор, нафаси тезлашган – минутага 56 та, кўкрак қафасининг тортилиши кузатиляпти. Унда стридор ва астмоид нафас йўқ. Тана ҳарорати 38°C.

ҚВПда ўтказилган даво: Амоксициллин сиропда - 5,0 мл ичирилди.

*Умумий амалиёт шифокори Хасанов А.
ҚВП Қорақўнгирот, Касби қишлоғи.*

МАШҚ Д

Ушбу машқда Сиз болани касалхонага юбориш босқичларини таҳлилий мисолда ишлатиб кўрасиз. Ўйин машқини ўтказиш учун ҳам шу таҳлилий машқдан фойдаланасиз.

Биринчи навбатда кейинги бетда келтирилган касал бола – Фаррух учун Ёзув Шаклини ўрганиб чиқинг. Фаррух 4 ойлик ва у фақат эмизиб боқилади.

1. Фаррухни касалхонага юбориш керакми? Ҳа ёки йўқ ва нимага?
2. Касалхонага юборишдан аввал қандай шошилиш даво чора-тадбирларини амалга ошириш керак? Ана шу йўл-йўриқларни касал бола Ёзув Шаклининг орқа томонига ёзиб қўйинг.

2 ОЙЛИКДАН 5 ЁШГАЧА БЎЛГАН КАСАЛ БОЛАНИ ОЛИБ БОРИШ

Исми Фаррух Ёши 4 ойлик Оғирлиги 7 кг Танасининг ҳарорати 38°C
 СЎРАБ КЎРИНГ: Болада қандай муаммолар бор йўтал, иситма Биринчи таширф V Такрорий таширф _____
БАҲОЛАНГ (бор симптомларни айланага олинг) **ТАСНИФЛАНГ**

ТЕКШИРИБ КЎРИНГ, УМУМИЙ ХАВФ БЕЛГИЛАРИ БОРМИ? • ИЧА ОЛМАЙДИ ЁКИ ЭМА ОЛМАЙДИ • ХАР ҚАНДАЙ ОВҚАТ ЁКИ СУЮКЛИКДАН СЎНГ ҚАЙТ ҚИЛАДИ • ШАЙТОНЛАШ • ЛЕТАРГИК ҲОЛАТДА ЁКИ ХУШСИЗ	Умумий хавф белгилари борми? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> Касалликни таснифлашда умумий хавф белгилари бор ёки йўқлигини эътиборга олишни унутманг																					
ЙЎТАЛ ЁКИ НАФАС ҚИЙИНЛИГИ БОРМИ? • Қачондан буён <u>6</u> кун	Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> • Минутдаги нафас сонини сананг. Минутига <u>54</u> та. • <u>Нафас тезлашганми?</u> • <u>Қурак қафасининг тортилиши борми?</u> • Кўринг ва эшитинг, стридор борми? • Кўринг ва эшитинг, астмоид нафас борми? Агар астмоид нафас бўлса, бу қайта эпизодми? Оғир пневмония ёки жуда оғир касаллик																					
БОЛАДА ДИАРЕЯ БОРМИ? • Қачондан буён? <u> </u> кун • Ахлатида қон борми?	Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> • Умумий ахволига қаранг. Бола: -Летаргик ҳолатда ёки хушсизми? -Безовта ёки бетокатми? • Изланг, кўзлари киртайганми? • Болага суюқлик таклиф этинг: -Ича олмайди ёки ёмон ичадиими? -Ютоқиб ичадиими, чанқокми? • Корнида тери бурмалари реакциясини текшириб кўринг. Тери бурмалари: -Жуда секин (2 секунддан ортик) текисланади -Секин (2 секундгача) текисланади																					
БОЛАДА ИСИТМА БОРМИ? Анамнезда иссиғи бор ёки ҳарорати 37,5°C ва юқори ёки бадани иссиқ Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> • Қачондан буён? <u>2</u> кун • 7 кун ва ундан кўп бўлса, иситма ҳар куни қузатиладими? • Охириги 3 ой давомида бола қизамиқ билан касалланганми? • Энса мускулларини кўздан кечиринг ва ригидлигини аниқланг. • Иситманинг бошқа мумкин бўлган сабабларини изланг ҚИЗАМИҚ белгиларини изланг: • Ялли тошма ва • Мана бу белгиларнинг бири: йўтал, томоқ ёки кўзларнинг қизаргани бор-йўқлигини излаб кўринг.	Асоратсиз иситма																					
Агар болада қизамиқ бор ёки у охириги 3 ой давомида қизамиқ билан касалланган бўлса: • Қараб кўринг, оғзида яралар борми? • Улар чуқур ва каттами? • Қараб кўринг, кўзлар йиринглашганми? • Қараб кўринг, кўз шох пардаси хиралашганми?																						
БОЛАНИНГ ЁШИ 18 ОЙЛИКДАН КАТТА БЎЛСА ТОМОҒИДА МУАММОЛАР ИЗЛАНГ • Бола томоғи оғриб, ича олмайди? • Томоғи қизарганми? • Томоғида йиринг борми? • Бўйин лимфа тўғунлари катталашганми?																						
БОЛАДА ҚУЛОҚЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ МУАММОЛАР БОРМИ? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> • Кулоқда оғриқ борми? • Кулоқдан йиринг оқадими? • Агар оқса, қачондан буён? <u> </u> кун • Қараб кўринг, кулоқдан оқаётган йиринг борми? • Пайпаслаб кўринг, кулоқ орқасида оғриқли шиш борми?																						
СЎНГРА ОЗИҚЛАНИШНИНГ БУЗИЛИШИ ВА КАМҚОНЛИК БОРМИ, ТЕКШИРИНГ • Кўринг, кўзга ташланадиган оғир озғинлик белгилари борми? • Кўринг, қўл кафтлари оқлиги борми? • Унинг даражаси: Яққолми? Ўртачами? • Қараб кўринг, иккала оёқ панжасида шиш борми? • Вазнининг ёшга мослигини аниқланг Кам <u> </u> Кам эмас <u> </u>	Камвазниклик йўқ ёки Камқонлик йўқ																					
БОЛАНИНГ ЭМЛАНГАНЛИК ҲОЛАТИНИ ТЕКШИРИНГ Бугун эмланиши керак вакциналар тагини чизиб қўйинг <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td>БЦЖ <u> </u></td> <td>АҚДС+НІВ-1 <u> </u></td> <td>АҚДС+НІВ-2 <u> </u></td> <td>АҚДС+НІВ-3 <u> </u></td> <td>КПК-1 <u> </u></td> <td>АҚДС-4 <u> </u></td> <td>Витамин А <u> </u></td> </tr> <tr> <td>ОПВ-0 <u> </u></td> <td>ОПВ-1 <u> </u></td> <td>ОПВ-2 <u> </u></td> <td>ОПВ-3 <u> </u></td> <td>КПК-2 <u> </u></td> <td>ОПВ-4 <u> </u></td> <td>Мебендазол <u> </u></td> </tr> <tr> <td>ВГВ-1 <u> </u></td> <td>ВГВ-2 <u> </u></td> <td>ВГВ-3 <u> </u></td> <td>ВГВ-4 <u> </u></td> <td>Рота-1 <u> </u></td> <td>Рота-2 <u> </u></td> <td></td> </tr> </table>	БЦЖ <u> </u>	АҚДС+НІВ-1 <u> </u>	АҚДС+НІВ-2 <u> </u>	АҚДС+НІВ-3 <u> </u>	КПК-1 <u> </u>	АҚДС-4 <u> </u>	Витамин А <u> </u>	ОПВ-0 <u> </u>	ОПВ-1 <u> </u>	ОПВ-2 <u> </u>	ОПВ-3 <u> </u>	КПК-2 <u> </u>	ОПВ-4 <u> </u>	Мебендазол <u> </u>	ВГВ-1 <u> </u>	ВГВ-2 <u> </u>	ВГВ-3 <u> </u>	ВГВ-4 <u> </u>	Рота-1 <u> </u>	Рота-2 <u> </u>		Эмлаш учун яна келиш керак: (қуни, ойи)
БЦЖ <u> </u>	АҚДС+НІВ-1 <u> </u>	АҚДС+НІВ-2 <u> </u>	АҚДС+НІВ-3 <u> </u>	КПК-1 <u> </u>	АҚДС-4 <u> </u>	Витамин А <u> </u>																
ОПВ-0 <u> </u>	ОПВ-1 <u> </u>	ОПВ-2 <u> </u>	ОПВ-3 <u> </u>	КПК-2 <u> </u>	ОПВ-4 <u> </u>	Мебендазол <u> </u>																
ВГВ-1 <u> </u>	ВГВ-2 <u> </u>	ВГВ-3 <u> </u>	ВГВ-4 <u> </u>	Рота-1 <u> </u>	Рота-2 <u> </u>																	
• Болани эмизиб боқасизми? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> Агар эмизиб боқсангиз, қунига неча марта _____ • Болани кечаси эмизасизми? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> Бола бошқа овқат ёки суюқлик оладими? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> Агар олса, нималарни олади? _____																						
Қунига неча марта? <u> </u> марта. Болани овқатлантириш учун нимадан фойдаланасиз? _____ Ҳар сафар қанча овқат берасиз? _____ Болани ким ва қандай қилиб овқатлантиради? _____ Касаллик вақтида болани овқатлантириш усули ўзгарди? Ха <u> </u> Йўқ <u> </u> Агар ўзгарган бўлса, қандай ўзгарди? _____																						

БОШҚА ХАР ҚАНДАЙ МУАММОЛАРНИ БАҲОЛАНГ
ОНАДАН УНИНГ СОҒЛИҒИ ҲАҚИДА СЎРАНГ

ДАВОЛАНГ

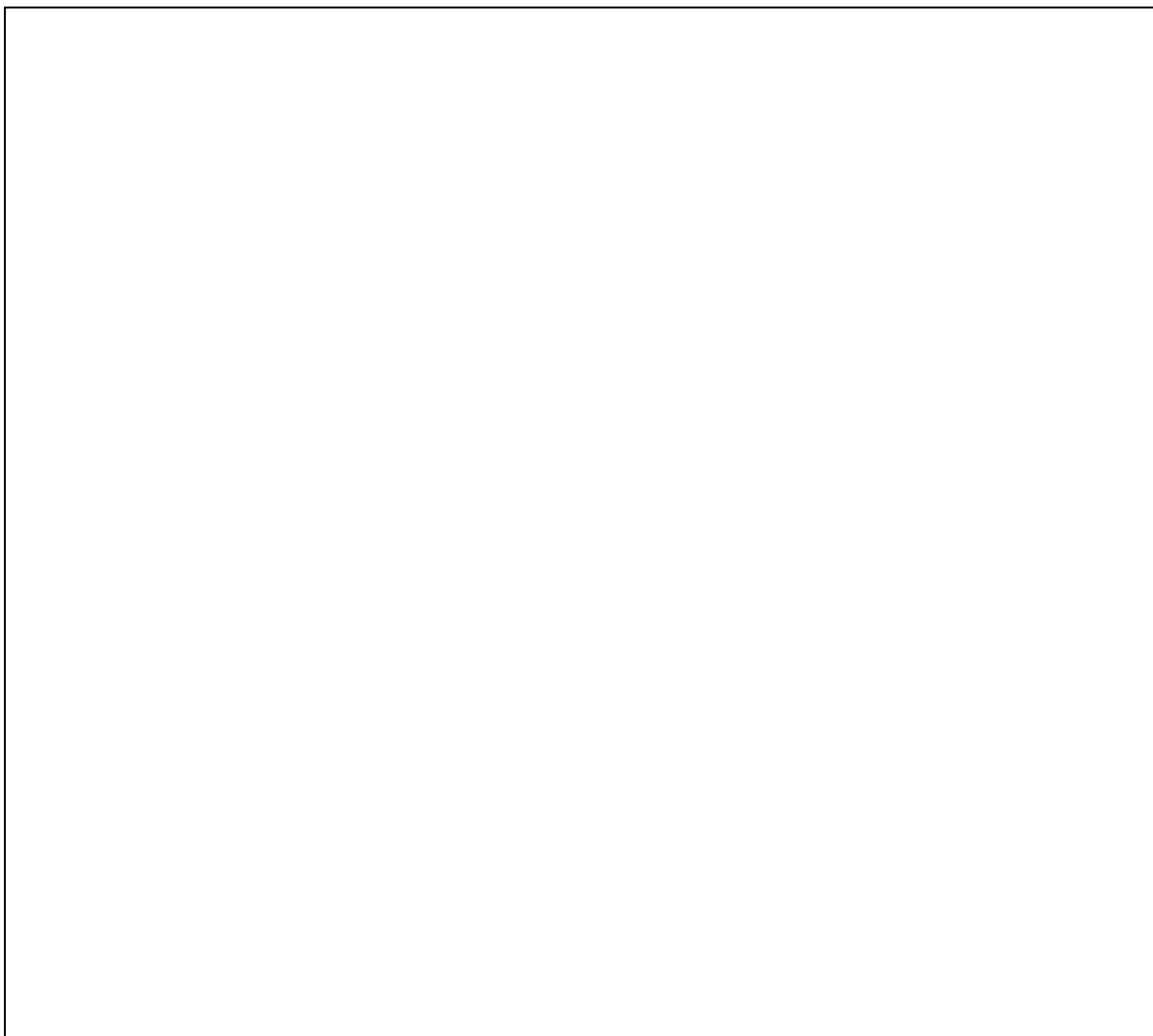
[illegible]

Болани овқатлантиришга доир маслаҳатлар

[illegible]

3. Фарруҳни касалхонага юбориш учун йўлланма тузинг. Шу бугунги кун ва вақтдан фойдаланинг. Тиббий ходим имзосини қўйишда ўз номингиздан фойдаланинг.

ФАРРУҲНИ КАСАЛХОНАГА ЮБОРИШ УЧУН ЙЎЛЛАНМА

Машқнинг шу қисмини тугатганингиздан кейин гуруҳ муҳокамасини ўтказиш ва ролларни машқ қилиш учун тайёр эканлигингизни ўқитувчига айтинг.

МАШҚ - Д (давоми)

Ролларга доир машқларни ўтказиш учун йўл-йўриқлар

ТИББИЙ ХОДИМ: Элмирани касалхонага юбориш зарурлигини онасига тушунтиринг ва зарур йўл-йўриқларни унга кўрсатинг. Болани касалхонага юбориш муносабати билан юзага келиши мумкин бўлган муаммоларни муҳокама қилиб чиқинг. Касалхонагача бир соатлик йўл ва улов ҳам ўзингиз яшаб турган жойдагидек, деб фараз қилинг. Сизнинг тиббий муассасангизда телефон бўлса, ўйин машқида ҳам телефон бор, деб тасаввур қилинг.

ОНА: Сизга ўзингизнинг қандай тутишингизни ва вазиятни тасвирловчи карточка берилади. Боласи касалхонага юборилиши керак бўлган ҳақиқий она ўзини қандай тутадиган бўлса, Сиз ҳам ўзингизни шундай тутишга ҳаракат қилинг.

КУЗАТУВЧИЛАР: Ролларга доир ўйинни кузатиб боринг. Нималар тўғри бажарилганини ва нималарни янада яхшироқ бажариш мумкинлигини изоҳлаб беришга тайёр бўлиб туринг. Қуйидаги саволларга жавоб беришга ҳозир туринг:

Она касалхонага борадими? Ҳа ёки йўқ ва нимага?

Она зарур йўл-йўриқларнинг ҳаммасини олдими? Йўқ бўлса, нималарга аҳамият берилмай қолди?

МАШҚ Ғ

Ушбу машқда Сиз давони танлаш учун мазкур модулда ўрганиб олган кўникмаларингиздан фойдаланасиз. Касал бола – Санжар учун кейинги бетда келтирилган Ёзув Шаклини ўрганиб чиқинг. Сўнгра қуйидаги саволларга жавоб беринг ва шаклнинг орқа томонини тўлдиринг.

1. Санжар касалхонага юборишга муҳтожми? Ҳа ёки йўқ ва нимага?
2. Санжарга зарур даво хусусидаги йўл-йўриқларни Ёзув Шаклининг орқа томонида бирма-бир кўрсатиб ўтинг.
3. Энг эрта муддатда қилинадиган кейинги мажбурий ташриф кунини ажратилган жойга ёзиб қўйинг.
4. Қандай белгилар пайдо бўлганида Санжар амбулаторияга яна дарҳол келиши керак?
5. Санжарга бугун қандай эм дориларни эмлаш керак?
6. Кейинги сафар эмлаш ишлари учун Санжар қачон келиши керак?

Бу машқни тугатганингиздан кейин жавобларингизни ўқитувчи билан муҳокама қилиб чиқинг.

2 ОЙЛИКДАН 5 ЁШГАЧА БЎЛГАН БЕМОР БОЛАНИ ОЛИБ БОРИШ

Исми Санжар Ёши 18 ойлик Вазни 9,5 кг Танасининг ҳарорати 38°C
 СЎРАНГ: Боланинг қандай муаммолари бор? йўтал, диарея Биринчи ташриф V Иккинчи ташриф _____
БАҲОЛАНГ (бор симптомларни айланага олинг) **ТАСНИФЛАНГ**

ТЕКШИРИБ КЎРИНГ, УМУМИЙ ХАВФ БЕЛГИЛАРИ БОРМИ? • ИЧА ОЛМАЙДИ ЁКИ ЭМА ОЛМАЙДИ • ХАР ҚАНДАЙ ОВҚАТ ЁКИ СУЮҚЛИКДАН СЎНГ ҚАЙТ ҚИЛАДИ • ШАЙТОНЛАШ • ЛЕТАРГИК ҲОЛАТДА ЁКИ ХУШСИЗ	Умумий хавф белгилари борми? Ҳа <u>Йўқ</u> <u>V</u> Касалликни таснифлашда умумий хавф белгилари бор ёки йўқлигини эътиборга олишни унутманг																					
ЙЎТАЛ ЁКИ НАФАС ҚИЙИНЛИГИ БОРМИ? • Қачондан буён <u>4</u> кун	Ҳа <u>V</u> Йўқ _____ Минутдаги нафас сонини сананг. Минутига <u>34</u> та. Нафас тезлашганми? Кўкрак кафасининг тортилиши борми? Кўринг ва эшитинг, стридор борми? Кўринг ва эшитинг, астмоид нафас борми? Агар астмоид нафас бўлса, бу қайта эпизодми?																					
БОЛАДА ДИАРЕЯ БОРМИ? • Қачондан буён? <u>15</u> кун • Ахлатида қон борми?	Ҳа <u>V</u> Йўқ _____ Умумий ахволига қаранг. Бола: -Летаргик ҳолатда ёки хушсизми? -Безовта ёки бетокатми? Изланг, кўзлари киртайганми? Болага суюқлик таклиф этинг: -Ича олмайди ёки ёмон ичадими? - Ютоқиб ичалими, чанқоқми? Қорнида тери бурмалари реакциясини текшириб кўринг. Тери бурмалари: -Жуда секин (2 секунддан ортик) текисланади -Секин (2 секундгача) текисланади																					
БОЛАДА ИСИТМА БОРМИ? Анамнезда иссиғи бор ёки ҳарорати 37,5°C ва юқори ёки бадани иссиқ Ҳа <u>V</u> Йўқ _____ Қачондан буён? <u>3</u> кун 7 кун ва ундан кўп бўлса, иситма ҳар кунни кузатиладими? Охирги 3 ой давомида бола қизамиқ билан касалланганми?	Энса мускулларини кўздан кечиринг ва ригидлигини аниқланг. Иситманинг бошқа мумкин бўлган сабабларини изланг ҚИЗАМИҚ белгиларини изланг: Ялли тошма ва Мана бу белгиларнинг бири: йўтал, томоқ ёки кўзларнинг қизаргани бор-йўқлигини излаб кўринг.																					
Агар болада қизамиқ бор ёки у охирги 3 ой давомида қизамиқ билан касалланган бўлса: _____ _____ _____	Қараб кўринг, оғзида яралар борми? Улар чуқур ва каттами? Қараб кўринг, кўзлар йиринглашганми? Қараб кўринг, кўз шох пардаси хиралашганми?																					
БОЛАНИНГ ЁШИ 18 ОЙЛИКДАН КАТТА БЎЛСА ТОМОҒИДА МУАММОЛАР ИЗЛАНГ • Бола томоғи оғриб, ича олмайди?	Томоғи қизарганми? Томоғида йиринг борми? Бўйин лимфа тугунлари катталашганми?																					
БОЛАДА ҚУЛОҚЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ МУАММОЛАР БОРМИ? Ҳа _____ Йўқ <u>V</u> • Кулоқда оғрик борми? • Кулоқдан йиринг оқадими? • Агар окса, қачондан буён? _____ кун • Қараб кўринг, кулоқдан оқаётган йиринг борми? • Пайпаслаб кўринг, кулоқ орқасида оғриқли шиш борми?	_____ _____ _____																					
СЎНГРА ОЗИҚЛАНИШНИНГ БУЗИЛИШИ ВА КАМҚОНЛИК БОРМИ, ТЕКШИРИНГ • Кўринг, кўзга ташланадиган оғир озгинлик белгилари борми? • Кўринг, қўл кафтлари оклиги борми? • Унинг даражаси: Яққолми? Ўртачами? • Қараб кўринг, иккала оёқ панжасида шиш борми? • Вазнининг ёшга мослигини аниқланг Кам _____ Кам эмас <u>V</u>	Камвазлик йўқ ёки Камқонлик йўқ																					
БОЛАНИНГ ЭМЛАНГАНЛИК ҲОЛАТИНИ ТЕКШИРИНГ Бугун эмланиши керак вакциналар тагини чизиб қўйинг <table border="1" style="width: 100%; text-align: center; font-size: small;"> <tr> <td>БҒЖ <u>V</u></td> <td>АҚДС+НІВ-1 <u>V</u></td> <td>АҚДС+НІВ-2 <u>V</u></td> <td>АҚДС+НІВ-3 <u>V</u></td> <td>КПК-1 <u>V</u></td> <td>АҚДС-4 <u>V</u></td> <td>Витамин А <u>V</u></td> </tr> <tr> <td>ОПВ-0 <u>V</u></td> <td>ОПВ-1 <u>V</u></td> <td>ОПВ-2 <u>V</u></td> <td>ОПВ-3 <u>V</u></td> <td>КПК-2 _____</td> <td>ОПВ-4 <u>V</u></td> <td>Мебендазол <u>V</u></td> </tr> <tr> <td>ВГВ-1 <u>V</u></td> <td>ВГВ-2 <u>V</u></td> <td>ВГВ-3 <u>V</u></td> <td>ВГВ-4 <u>V</u></td> <td>Рота-1 <u>V</u></td> <td>Рота-2 <u>V</u></td> <td>_____</td> </tr> </table>		БҒЖ <u>V</u>	АҚДС+НІВ-1 <u>V</u>	АҚДС+НІВ-2 <u>V</u>	АҚДС+НІВ-3 <u>V</u>	КПК-1 <u>V</u>	АҚДС-4 <u>V</u>	Витамин А <u>V</u>	ОПВ-0 <u>V</u>	ОПВ-1 <u>V</u>	ОПВ-2 <u>V</u>	ОПВ-3 <u>V</u>	КПК-2 _____	ОПВ-4 <u>V</u>	Мебендазол <u>V</u>	ВГВ-1 <u>V</u>	ВГВ-2 <u>V</u>	ВГВ-3 <u>V</u>	ВГВ-4 <u>V</u>	Рота-1 <u>V</u>	Рота-2 <u>V</u>	_____
БҒЖ <u>V</u>	АҚДС+НІВ-1 <u>V</u>	АҚДС+НІВ-2 <u>V</u>	АҚДС+НІВ-3 <u>V</u>	КПК-1 <u>V</u>	АҚДС-4 <u>V</u>	Витамин А <u>V</u>																
ОПВ-0 <u>V</u>	ОПВ-1 <u>V</u>	ОПВ-2 <u>V</u>	ОПВ-3 <u>V</u>	КПК-2 _____	ОПВ-4 <u>V</u>	Мебендазол <u>V</u>																
ВГВ-1 <u>V</u>	ВГВ-2 <u>V</u>	ВГВ-3 <u>V</u>	ВГВ-4 <u>V</u>	Рота-1 <u>V</u>	Рота-2 <u>V</u>	_____																
• Болани эмизиб боқасизми? Ҳа _____ Йўқ _____ Агар эмизиб боқсангиз, кунига неча марта _____ Болани кечаси эмизасизми? Ҳа _____ Йўқ _____ Бола бошқа овқат ёки суюқлик оладими? Ҳа _____ Йўқ _____ Агар олса, нималарни олади? _____ Кунига неча марта? _____ марта. Болани овқатлантириш учун нимадан фойдаланасиз? _____ Ҳар сафар қанча овқат берасиз? _____ Болани қим ва қандай қилиб овқатлантиради? _____ Касаллик вақтида болани овқатлантириш усули ўзгардими? Ҳа _____ Йўқ _____ Агар ўзгарган бўлса, қандай ўзгарди? _____																						
БОШҚА ХАР ҚАНДАЙ МУАММОЛАРНИ БАҲОЛАНГ ОНАДАН УНИНГ СОҒЛИҒИ ҲАҚИДА СЎРАНГ																						

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.